

EGY LEKÉSZI ÉLETÚTTÓL MOLNÁR BORBÁLA
CSALÁDJÁIG – SÁTORALJAÚJHELY ÉS NAGYZERIND
GENEALÓGIAI METSZÉSPONTJAI¹

FROM A PASTOR'S LIFE TO THE FAMILY OF BORBÁLA MOLNÁR:
GENEALOGICAL INTERSECTIONS BETWEEN SÁTORALJAÚJHELY
AND NAGYZERIND

Bíró Endre
Szegedi Tudományegyetem

ÖSSZEFOGLALÁS

Egy református lelkipásztori élettörténet kutatása sokféle család- és származástörténeti eredményre vezethet. Előfordul, hogy a vizsgálódás alanya ároni famíliába születik és leszármazottai is egyházi pályán haladnak tovább, első generációs lelkészként maga is alapíthat ilyen dinasztiát, de az is gyakran megесik, hogy prédikátori karrierje az utolsó vagy éppen egyedülálló marad a családban. Az 1798–1829 között Nagyszerinden, Arad vármegyében szolgáló Molnár János egyike azon példának, akinek hétköznapi neve rendkívüli kutatási nehézségek elé állít, pusztán őseinek múltja sem emeli ki hasonnevű szolgatársai közül, más illusztris családtagok – akár testvérek, vők, leányági unokák – révén személye mégis érdemes lehet arra, hogy nem csak lelkészként, hanem magánemberként, mint e családtagok sorsának részbeni alakítója is komolyabb figyelmet kapjon.

Jelen tanulmány Molnár János lelkipásztor származása és közelebbi utódai mellett nővére, Molnár Borbála életrajzát, családi viszonyait is meg kívánja világítani, annál is inkább, mert az elmúlt kétszáz évben számos nem kellően megalapozott vagy utólag megdőlt tényállítás kapcsolódott a sátoraljaújhegyi lelkész emlegetett költőnő személyéhez, eredetéhez és egyes életseményeihez is. Írásom a szekunder forrásirodalom leporolása mellett, a primer kútfőkhöz való minél teljesebb visszatérésre törekszik, hangsúlyozva a kritikus megközelítés fontosságát, a ténymegállapítás és hipotézis közti különbséget.

ABSTRACT

Research into the life of a Reformed pastor can yield a wide range of genealogical and familial insights. In some cases, the subject is born into an Aaronic lineage and goes on to establish a clerical line; in others, the ministerial career remains singular or ends with that generation. János Molnár, who served in Nagyszerind, Arad County, from 1798 to 1829, is one such example. His common name presents considerable challenges for researchers, and his ancestry alone does not distinguish him from other pastors with similar names. Nevertheless, through connections to notable family members—siblings, sons-in-law, or descendants through the female line—his life war-

¹ A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-1 - kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

rants closer attention, not only as a pastor, but also as a private individual who helped shape the destinies of his relatives.

This study explores not only the origins and immediate descendants of Pastor János Molnár, but also the biography and family relationships of his sister, the poet Borbála Molnár. This is especially important given that, over the past two centuries, numerous unsubstantiated or later refuted claims have emerged regarding the poet—often associated with Sátoraljaújhely—her origins, and key events in her life. Besides revisiting the secondary literature, this paper seeks to return to primary sources as fully as possible, emphasizing the importance of a critical approach and the distinction between fact and hypothesis.

Kulcsszavak: református lelkész, Molnár Borbála, Nagyzerind, családtörténet, Zemplén, kismemes

Keywords: Reformed pastor, Borbála Molnár, Nagyzerind, family history, Zemplén, petty nobility

Előszó

Molnár János felszentelésétől haláláig, 1798–1829 között volt az Arad vármegye északi határán fekvő Nagyzerind református lelkipásztora, akinek életét, jellemvonásait, tanulmányi és tanítói előéletét, lelkészi pályáját és személyes kapcsolatrendszerét egy korábbi írásmű már bemutatta.² Jelen dolgozat a prédikátor származás- és családtörténete, ezáltal az ősök, testvérek és közelebbi utódok ismertetésére vállalkozik. A felhasznált kútfőkhöz számos esetben a leglényegesebb életrajzi adatokra szorítkozó, részegységekre bontott családfaábrák – melyekre a főszövegben gyakran hivatkozom – fognak elkalauzolni.

A hegedűsfalvi³ Molnár család története a 19. századig. Az egyes személyek és családok kutatásának lehetséges útvesztői

Egy nemesi família történetének feltérképezése a keresett vezetéknév gyakori előfordulása esetén különösen nehéz feladat, ilyenkor ugyanis fokozottabban kell számolni a családnevek változékonyságával, ezáltal az esetleges tévutak megszorodásával is. A tanúk emlékezetének torzulása, az ártatlan tévedés és a szándékos hamisítás közötti skála bármely tényezője

² A vizsgálat apropóját a helyi és tágabb viszonylatban is igen hosszúnak számító, egyhelyben töltött szolgálati idő nyújtotta. *Bíró Endre*: Lelkész és gyülekezete a Fekete-Körös partján – Molnár János élete és hagyatéka. OTDK dolgozat (Szeged, 2025. április 17.)(kézirat)(1–34.). Közlési cím: Egy Zemplénből elszármazott lelkészi karrier a Fekete-Körös menti Nagyzerinden. Sárospataki Füzetek 29/2. (2025).

³ Molnár János őseinek legkorábbi ismert lakhelye sehol nem szerepel a família nemesi előneveként, csupán azonosítás céljából alkalmazom.

akadályt gördíthet a valóság megismerése elé, kivált a nemességbizonyítások reneszánszát jelentő 18. században, amikor a török veszély elhárulásával a magyar uralkodóknak már nem kiváltságért mozgósítható katonák, hanem termelőmunkára fogható jobbágyok tömegeire volt szüksége, miközben az addig privilégiumot nyert rétegek továbbra is ragaszkodtak valós-valótlan érdemeik jutalmának élvezetéhez. Szintén korabeli sajátosság, hogy az írásbeliség szükségessége és presztízse egyre sikeresebben veszi fel a harcot a szóbeliség apránként fogyatkozó túlerejével és kérdőjelezi meg annak hitelességét.⁴ Jóllehet a kérdés a vázolatnál összetettebb, a talált adatokat és a belőlük levonható konzekvenciákat jelen esetben is kritikával érdemes kezelni, ami kiemelten érvényes az 17. századra visszanyúló hozzávetőleges évadatokra – ezek ugyanis a tanúk bevallott, aligha leellenőrizhető életkorából és a molnár családtagok személyes ismeretére utaló állítások figyelembe vételével lettek levezetve (1. ábra).

A Molnár család történetének első ismert forrásai a 17. század közepére mutatnak vissza. Márton fivérével, Györggyel és I. Jánossal 1649. június 15-én szerzett nemességet III. Ferdinándtól, amit 1651. január 3-án hirdettek ki Zemplén és Ung vármegyében. (Mivel címerükben egy kardélre hányt török fej szerepel, feltehetően az ellenük vívott harcokban szerzett érdemek szolgáltak az adományozás indítékául.)⁵ A családi fészek ugyan nincs említve az armálisban, I. János fia Mihályról már tudható, hogy a század közepén Hegedűsfalván lakott. Ennek András nevű fia gyermekkorában Debrecenbe ment „tanulás kedvéért”, visszatérése után Szilvásújfaluba házasodott és később ugyanott hunyt el (1. ábra). Ő az első Molnár, akinek tanulmányairól vannak ismereteink, bár nem tudni, hogy befejezte-e őket, és a diáknévsorban sem találkozunk a nevével.⁶ A

⁴ *Tóth István György*: Mivelhogy magad írást nem tudsz... Az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon. Bp. 1996. 182.

⁵ FamilySearch (a továbbiakban: FS) – Hungary, Zemplén, Nobility – Acta nobilium comitatum, Saec. XVI–XIX (a továbbiakban: Zemplén): Documenta nobilitatis productionem tangencia, Fasc. 1, Nr. 116. 1–2. (364–365.; letöltés 2026. jan. 4.); J. Siebermacher's grosses und allgemeines Wappenbuch in einer neuen, vollständig geordneten und reichvermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen. 4. Band 15. Abtheilung, Der Adel von Ungarn samt den Nebenländern der St. Stephanskronen (Nachträge). Bearbeitet von Géza Csergheő, Josef Csoma. Nürnberg 1894. 90–91.; Taf. 62. Az uralkodói adományozás és a lakhely szerint illetékes vármegyei kihirdetés között gyakran évek teltek el, de ez nem jelentette az adomány elévülését. *Avar Anton*: Az Országos Levéltár címereslevél-gyűjteményének feldolgozása és digitalizálása. Módszertani tanulmány. Bp. 2012. 71.

⁶ Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára (a továbbiakban: TtREL), II.28. Bakóczy János adattári gyűjteménye 1536–2000. a. Főiskolai növendékek névsora 1588–1791. 4. 175.

család a századforduló táján „vehette meg magát” Újfalusi Zsigmondtól,⁷ a falu földesurától.⁸ Könnyen lehet, hogy András újfalui és öccse, II. János vajáni költözése után nem maradtak Molnárok Hegedűsfalván, 1724-ben azonban még éltek olyan tanúk, akik fel tudták idézni a nemességszerzők ivadékainak emlékét, így András fia III. János, aki ekkor szintén Újfaluban élt, sikeresen igazolta származását a vármegye előtt.⁹

„Lakos volt az atyám ’s nem volt sehonnai
Egy szegény köz-nemes nem pedig krajnyai...”¹⁰

III. János fia IV. János ifjúkora a jelenlegi forrásismeret fényében szintén ködösnek mondható. Újfaluban születhetett 1724 előtt (1. ábra) és a közeli Sárospatakra járhatott iskolába. Azonos lehet azzal a Molnár Jánossal, akit 1729. szeptember 22-én vettek fel a kollégiumba és egy későbbi nem részletezett időpontban újhelyi rektorként (!) tartottak számon.¹¹ 1760 táján egy felső-magyarországi¹² kis falu iskolamestere volt, ahonnan 1764-ben családotól mennie kellett, mert nem volt hajlandó földesura nyomására katolizálni. Ekkor költözött sátoraljaújhelyi házába, ahol kétkezi

⁷ FS Zemplén: Documenta nobilitatis productionem tangencia, Fasc. 1, Nr. 116. 2. (365.)

⁸ *Vende Aladár*: Zemplén vármegye községei. In: Magyarország vármegyéi és városai. Szerk.: Borovszky Samu. Bp. 1905. 112.

⁹ FS Zemplén: Protocollum nobilium No. 2. 40–41. (389.; letöltés 2026. jan. 4.); Documenta nobilitatis productionem tangencia, Fasc. 1, Nr. 116. 1–3. (364–366.) Tíz évvel korábban előállt két örmezei aggastyán is, akik azt vallották, hogy a három fivért is személyesen ismerték. Ebből kifolyólag Örmező is felmerülhet a Molnárok származási opciójaként, bár csak halványan, mert 1732-ben egy hegedűsfalvi tanú is keresztvónását adta ugyanerre.

¹⁰ Molnár Borbála kérőjét (leendő férjét) elutasító szavai. *Molnár Borbála*: Molnár Borbála munkái. Kassa 1793. 85.

¹¹ Az ezzel kronológiailag szomszédos Molnár Jánosok előbbike még diáksága során 1730-ban, utóbbi balajti papként hunyt el 1811-ben, a kötet utolsó szereplője pedig csak 1755-ben iratkozott be. *Hörsik Richárd*: A Sárospataki Református Kollégium diákjai 1617–1777. Sárospatak 1998. 230., 241., 273. IV. Jánosné leghamarabb 1727-ben születhetett, ami jelentős (bár nem áthidalhatatlan) különbséget feltételez a házastársak között, amennyiben a férj tényleg egyezik az 1729-es pataki szubszkribálttal és nem másutt végezte tanulmányait. *Molnár Borbála*: Barátsági vetélkedés, vagy Molnár Borbárának Máté Jánosné aszszonnyal két nem’ hibái és érdemei felől folytatott levelezései. Kolozsvár 1804. 86.

¹² Bár egy elterjedt nézet Kassa környékére szűkíti a helyszínt, ezt megerősítő primer források nem ismertek. *Zilahy Károly*: Hölgyek lantja. Pest 1865. XIX., XXII.; Fáylné-Hentaller Mariska: A magyar írónőkről. Bp. 1889. 35.

munkával kereste kenyerét,¹³ az anyakönyv szerint lánytanítói hivatalt viselt.¹⁴ Lánya, Borbála szelíd és jóságos, minden tekintetben istenkövető személynek írja le¹⁵ – feltételezhető, hogy gyermekeit is vallásos szellemben nevelte¹⁶ –, így időrendben ő az első Molnár, akinek személyiségéről

¹³ Borbála a korai helyszín egyházi személyeként „főbb Tanítót” említ „Tanító-Mester és Kántor” apja mellett. Mivel azonban a kegyúr templomot vett el a reformátusoktól, feltehető, hogy előbbi a lelkész irodalmi szinonimájaként, a rímpár kedvéért használta. *Molnár* 1793, 67–68. Ehhez járul, hogy egy apró falu arányos méretű eklézsiájában az iskolalétszám is szükségképpen csekély, ezért valószínűtlen, hogy a szóban forgó helyen két tanító oktatta a gyermekeket, és az idézett foglalkozáspár is arra utal, hogy IV. János iskolamestersége mellett a kántori feladatokat is ellátta. A (Hartai-)malombérlet a 19. századvégi irodalomtörténeti írásokban jelenik meg először, primer forrását nem találtam – mint ahogy annak sem, hogy az újhelyi ház Molnár-örökség lett volna. *Martinák Jánosné*: „A szívem van benne és eszemnek gyöngye fénye...”. 250 éve született Molnár Borbála. In: Széphalom 20. Szerk.: Kováts Dániel. Sátoraljaújhely 2010. 197.

¹⁴ FS – Hungary Reformed Church christenings: COLLECTION RECORD, 1624–1895 (a továbbiakban: Ref): Anyakönyvek / Református Egyház, Sátoraljaújhely – Kereszteltek, házasultak, halottak 1737–1895. (a továbbiakban: Sátoraljaújhely) 106. (letöltés 2026. jan. 4.) A preceptori intézmény újhelyi kialakulását Fejes István a 18. század második felére teszi, 1782-ből pedig mindkét tanító fizetését ismerjük. *Fejes István*: A sátoralja-újhelyi ev. ref. egyház története 1522–1889-ig. S. A. Ujhely 1889. 146–148.; Tiszáninneri Református Egyházkerület Levéltára (a továbbiakban: TREKL), Kgg.I.12. Conscriptio v[enerabile] t[ractu] Zempléniensis (esküformák, földesurak, lelkészek, tanítók és ezek jövedelmeinek felsorolása) 1782. 78. Ebből kifolyólag tévedésként értelmezhető, hogy Tringli István a században csak egy tanítót tulajdonít a gyülekezetnek. Tringli István: Sátoraljaújhely. (Magyar Várostörténeti Atlasz) Bp. 2011. 21. Mindezek fényében nem zárható ki, hogy az iskolamester és a lánytanító személyében két külön Molnár Jánosról van szó, ugyanakkor a református tanítói kategóriák latin megnevezésének használata nem volt mindig és minden forrásban következetes. *Ősz Sándor Előd*: Az Erdélyi Református Egyház rektóriáinak adattára a fejedelemség-korban. In: Református kollégiumok és partikuláik. Tanulmányok Szabadi István 60. születésnapjára. Szerk.: Győri L. János – Oláh Róbert. Debrecen 2024. 230.

¹⁵ *Molnár* 1793, 67.

¹⁶ Borbála saját leánynevelési nézeteiről így nyilatkozik: „[...] minek-előtte a’ Románokat olvasná, meg-kivánnám tőle, hogy tanulná-meg, nem-eleink’ történeteit, nem-is a’ más országok’ szokásait; (; mivel ezeket majd későbbben tsak idő töltésből-is olvasgathatná :) hanem az okos Keresztýén Vallásnak fundamentomos tzikkellyeit. [...] arra kivánnám tánítani, [...] hogy a’ Teremtőt, és magát esmerné, és ez által a’ valóságos virtus plántálódna szívébe. Én ugyan a’ jó Könyveken nem éppen, az O és Uj Testamentomi Sz[ent] Írást értem: mindazáltal nem-félnék hogy a Sz[ent] Historiák, ’s főként az Evangéliom olvasása által Léányomból Furia válna; sőt [...] ebből esmerné osztán meg, hogy az Isten véghetetlen jóság, és ez gyujtana szívében ő hozzá szeretetet [...]” *Molnár* 1804, 64. Vö. *Papp Júlia*: Bevezetés. In:

tudunk valamit. Bár csodálta Borbála írás iránti fogékonyságát, nem tartotta szükségesnek, hogy olvasásnál többre megtanítsa.¹⁷ István nevű fiát – aki 1767-ben írhatott alá a Sárospataki Kollégium törvényeinek,¹⁸ mert 1770. március 18-án kelt halálozási bejegyzésekor harmadéves pataki diák volt – mindössze egy évvel élte túl: 1771. július 7-én, „nyavalyáktól” gyötörtén halt meg, két lányt, egy fiút és egy magzatot hagyva félárván. Utóbbi 29-én újhelyen élve megszületett és fiúként, apja után a János nevet kapta (2. ábra).

IV. Jánosné neve ugyan nem ismert, jelleme mégis alaposabban tárható fel lánya írásaiból. Egyenes testtartását, vidám tekintetét és „ifjúság előtt-is kellemetes vidámságát” élete alkonyára is megőrizte, jóllehet „indulatainak aszszonya volt ifjúságától fogva”, melyre „egész élete bizonyosságot tett”.¹⁹ Borbála szerint szüleinek jó házassága volt, mert számukra „azok az órák voltak leg-kedvetlenebbek, mellyeket kénytelenek voltak egymás nélkül tölteni”.²⁰

“Mert ama’ kis ötsém igen kisdéd korban
Lévén gyenge észszel játszott tsak a’ porban”²¹

A fentiek nyomán V. János egy leánytanító posztumusz fiaként és egy korai magyar költőnő öccseként jött világra,²² keresztszülei Katona Zsigmond

A zsolnártól a rózsaszín regényig: fejezetek a magyar női művelődés történetéből. Szerk: Papp Júlia. Bp. 2014. 24–25.

¹⁷ Molnár 1804, 155. Jelen forrásismeretem kronológiája szerint K. Papp Miklós forrásközlő újságíró terjesztette először azt az információt, hogy a költőt szülei azért nem tanították írni, hogy ne fabrikáljon szerelmes verseket. Az egyetemi tanulmányait végül be nem fejező történész másokhoz hasonlóan a parnói családba sorolja a költőt, születését 1756-ra datálja, de mindezt nem támasztja alá. K. Papp Miklós: Parnói Molnár Borbála életéhez. Történeti Lapok I/23. (1874) 367.; Szinnyei József: Papp Miklós (keresztesi). In: Magyar írók élete és munkái. X. kötet (Ótocska–Popea). Szerk.: Szinnyei József. Bp. 1905. 352.

¹⁸ Ebben az évben egy M. és egy V. előnevű Molnár István is beiratkozott, Hörcsik Richárd azonban mindkettőt Szepsi rektoraként azonosítja, gyaníthatóan tévedésből. Ez esetben utóbbi tanulóra (U/V – Újhely) bázírozhatunk az alaptanulmányban alkalmazott logika alapján. Hörcsik 1998, 292–293.; Bíró 2025, 4.

¹⁹ Molnár 1804, 86.

²⁰ Molnár 1804, 127.

²¹ Utalás a gyermek V. Jánosra. Molnár 1793, 72.

²² Csengery József: Régiségek. Az átányi ref. egyh. története. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 22/48. (1879) 1551.

újhelyi lelkész és Komárominé voltak.²³ Klárát,²⁴ Borbálát,²⁵ Benjámint²⁶ és Jánost egyedül nevelte tovább és szoktatta munkára édesanyjuk,²⁷ aki nem ment újra férjhez – ezzel özvegyként az anyaszerepet tartotta meg a jogilag korlátozottabb feleségszerep helyett²⁸ –, ám lányait igyekezett hamar kiházásítani. Klára 1773-ban a pataki Horvát Györggyel kelt egybe, de még ugyanazon évi születésébe belehalt, Borbála – miközben aktívan részt vett öccsei nevelésében és segítésében – 1779-től élt gyötrelmes²⁹ házasságban Nagy (más néven Szokera) Jánossal annak 1793-ben bekövetkezett haláláig (2. ábra), majd Vácra költözött.³⁰ A fivérek apránként elhagyták a szülői

²³ Utóbbi nemes Komáromi Gábor újabb hitvese, nemes Kaposi Erzsébet lehetett. FS Ref: Sátoraljaújhely, 23., 86.

²⁴ Az egyetlen testvér, akit a költő versében név szerint – a szüzi életeszemény megtestesítőjeként és apjuk legkedvesebb gyermekeként – említ. *Molnár* 1793, 71–72.

²⁵ „Újhely Minervájának” (ahogy Kovács Ev. János nevezte) irodalmi tevékenységét e tanulmány nem vizsgálja, mégis érdemes megjegyezni, hogy ő volt az első magyar költőnő, akinek versei nyomtatásban megjelentek, műveihez kötik a magyar irodalomtörténet első kalózkiadásának esetét is. *Kovács Ev. János: S.-A.-Újhely Minervája. Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez* 6/7. (1900) 217.; *Bíró Ferenc: A felvilágosodás korának magyar irodalma*. Bp. 2003. 284–285. Külleméről annyi ismert, hogy élete derekán nagy termetű, önvallomása szerint arcra sem különösebben szép volt.

²⁶ Borbála írásaiban egyszer sem nevezi meg fivéreit, ugyanakkor tőle tudjuk, hogy idősebb öccse apjuk halálakor nyolcéves volt, abbéli örömeinek pedig külön verset szentelt, hogy négy éve Debrecenbe távozott öccsével végre találkozhat. *Molnár* 1793, 43–45., 71. Egyedül Márki Sándor említi meg az aradi nemes családok ismertetése során, hogy a nemesi felvételét 1795-ben kérvényező későbbi nadabi jegyző a híres költőnő testvére. *Márki Sándor: Aradvármegye és Arad szabad királyi város monographiája. Aradvármegye és Arad szabad királyi város története*. II. kötet. Második rész. Arad 1895. 696. Ez és a Debreceni Kollégium diáknévsora, valamint az évszámok kedvező egybeesése alapján bizonyosnak tűnik, hogy az idősebb öcs keresztnéve Benjámin volt, aki 1763 táján jött világra, de még nem Újhelyen.

²⁷ *Molnár* 1793, 71–72.

²⁸ A női egyéniség ilyen jellegű kibontakoztatása a főnemesi özvegyasszonyok körében is bevett gyakorlat volt, így tartották meg családjukban az elhunyt férjüktől megörökölt vezető szerepet. *Erdélyi Gabriella: Anyaság a kora újkorban. Várdai Kata és lányai kapcsolata*. Korall 21/82. (2020) 33. Várdai Kata és IV. Molnár Jánosné közös vonása, hogy nem adtak teret leányaik negatív emócióinak megmutatkozására, és érzelmi manipulációjuktól sem riadtak vissza, ha azok szembeszálltak akarataikkal (lásd a szeretetmegvonást mint büntetőeszközt vagy az erőltetett betegeskedést). Uo. 34.; *Versényi György: Ujfalvy Krisztina*. Erdélyi Múzeum XIV/IX. (1897) 488.

²⁹ *Molnár* 1793, 114.

³⁰ Az irodalomtörténész pontatlanul adja meg az életrajzi adatokat, ami arra mutat, hogy ő sem ismerte az újhelyi anyakönyvet; nagyobb probléma, hogy a váci tartóz-

házat és annak falain kívül kezdtek új életet. (A poeta több ízben tulajdonít édesanyjának olyan szavakat, miszerint gyermekei „feledésre” adtak neki okot, kifejezve a szülői törődés semmibevételét, az elhagyás vádját.)³¹ Benjámin „a terhet el-únván hordozni”³² 1782-től Hajdúnánáson,³³ majd 1783-tól Debrecenben tanult³⁴ (diákként tárta fel nővére előtt az időmértekes verselés rejtelmait is),³⁵ majd 1790-ben nőül vette Fülöp Erzsébetet a gyoroki római katolikus plébánián.³⁶ János – „kinek nevelése leg-több gondot adott”³⁷ – 1782-ben az újhelyi iskola, később a Pataki Kollégium

kodást sem támasztja alá. *Horváth Cirill*: Irodalom, tudomány. In: Magyarország vármegyéi és városai. Szerk.: Borovszky Samu. Bp. 1905. 274. Mezei Márta 1794-re datálja a költözést, jóllehet le nem hivatkozott adatai tartalmilag csak (helyenként téves) ismételései a korábbi ismereteknek. *Mezei Márta*: Magyar költők – 18. század. Bp. 1983. 928–929. Nem derül ki az áttelepülés oka sem.

³¹ *Molnár* 1793, 93–94., 104. Ez atekintetben némi magyarázatra szorul, hogy a szövegkörnyezet a Borbála 1779. évi frigyét megelőző napok elbeszélésébe van ágyazva, amikor János még csak hétéves volt, és amennyiben a vele kapcsolatos beiskolázási információt hitelesnek fogadjuk el, még 11 évesen is Újhelyen járt iskolába. *Bíró* 2025, 4. Ebből kifolyólag az anya lesújtó szavai az akkor már elhunyt, tehát az életéből szintén „kilábalt” Istvánra és Klárára is vonatkozhattak.

³² *Molnár* 1793, 72.

³³ *Bodnár Lajos*: A hajdu-nánási evang. reform. népiskola története. H.-Böszörmény 1893. 25.

³⁴ *Szabadi István*: Intézménytörténeti források a Debreceni Református Kollégium Levéltárában I. Debrecen 2013. 659., 674., 689.

³⁵ *Molnár* 1804, 156–157.

³⁶ Más átírásban Filip. Érdekes módon a katolikus matrikula nem tünteti fel a vőlegény eltérő felekezetét, de az áttértek között sem szerepelteti. Mindez a plébános alkalmi figyelmetlenségére utalhat, hiszen más házassoknál kiemelve találjuk az adott fél kálvinista voltát (katolikus és nem katolikus házasságát katolikus papi személy előtt kellett megkötni). FS – Hungary, Arad, Győrök - Church records – Kereszteltek, házasultak, halottak 1756–1800 Áttértek 1769–1797 Kereszteltek 1833–1853 Házasultak, halottak 1801–1832. 160., 326. (letöltés 2026. jan. 4.); *Németh György Attila*: A vegyes házasságok jogtörténete 1832 és 1844 között, különös tekintettel Csanád vármegyére. Acta Universitatis Szegediensis. Forvm. Publicationes Discipulorum Iurispudentiae I/2018, 451–456. Ugyanez vonatkozhat arra az esetre is, ha a menyasszony is akatolikus, mert Győrön ekkor még nem működött hivatalosan református gyülekezet. További észrevétel, hogy a bejegyzés a vőlegény nemesi származását sem említi (ezzel bizonytalanná téve a menyasszony társadalmi státuszát), aminek oka Benjámin részéről a nemesként történő kihirdetés költségeinek esetleges megtakarítása, a plébános részéről pedig az a katolikus anyakönyvezési gyakorlat lehetett, amely a 19. századi református társához képest kevésbé szentelt figyelmet a nemesi származás feltüntetésére. *Szilágyi Adrienn*: Az uradalom elvesztése. Nemesi családok a 19. századi Békés megyében. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok) Bp. 2018. 251.

³⁷ *Molnár* 1793, 71.

diákja volt, ahonnan 1795-ben átányi rektorként távozott.³⁸ Ugyanekkor a Zaránd mezővárosban lakó Benjámin Zemplén vármegye 1790. évi igazolólevele alapján Arad vármegye közgyűlése nemesei sorába tartozónak ismerte el,³⁹ 1796-ban pedig már nadabi jegyzőként sérelmezte Ormós Antal zarándi uradalmi bérlő vele szembeni kegyetlenségét, vagyonának elkobzását.⁴⁰

„Mind a’ ketten töllem távoztak meszsére,
Égyik lakoúl ment az ország’ szélére,
A’ másik ugyan még tzeljához nem-ére:
De már gondoskodik az-is élelmére.”⁴¹

A három legkisebb Molnár viszonya sajátos módon alakult. Az önállóult Benjámin eleinte igyekezett tehetsége szerint kétszeresen viszonzni anyja és nővére korábbi segítségét,⁴² a közel hetvenéves Molnárné 1797. január 27-én bekövetkezett halálával (2. ábra) azonban látszólag az utolsó szál is elszakadt, ami az életben maradt testvéreket Újhelyhez kötötte. Borbála Mikes Anna grófné társalkodónőjeként 1795-től Erdélyben élt,⁴³ az ottani kellemetlenségek hatására azonban fontolóra vette az öccseihez való költözést is („mivel azok is elég szívesen hívnak magokhoz”), ám az örökség megosztásakor csalódnia kellett bennük. A két fivér „atyafiságtalanul” járt el a három fiának viszontagságos helyzetén segíteni igyekvő poétával szemben – távollétében könyvei (köztük egy Nádudvari-prédikációs kötet, amelyben lelkészi pályára készülő testvére lehetett érdekelt) is eltűntek a szülői házból –, ami feltehetően a vele való kapcsolatuk megfenekléséhez vezetett.⁴⁴ János rektorsága kitöltése után a szülőföldjétől és egyházmegyéjétől is távoli Nagyzerinden foglalt lelkészi állást (1798), elhagyva ezzel addigi

³⁸ A diáknévsorban V. Molnár János néven szerepel. *Bíró* 2025, 4–5.

³⁹ Romániai Nemzeti Levéltár (a továbbiakban: RNL) – Arad Megyei Levéltár = Arhivele Naționale ale României – Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Arad (a továbbiakban: AML), fond 15. Arad Megyei Hivatala = Prefectura Județului Arad. inv. 226. Nemesi közgyűlés iratai = Actele congregației (1737–1849). reg. 38/1795, f. 252.

⁴⁰ RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 39/1796, f. 61.

⁴¹ Utalás a két öcsre. *Molnár* 1804, 157.

⁴² *Molnár* 1804, 157.

⁴³ *Versényi* 1897, 488.; *Molnár* 1804, 168–172.

⁴⁴ „Újhelyben a kedves anyám halálával mindenem elpusztult! a testvéreim [...] már most úgy látszik, hogy tudni sem kívánnak felőlem” – panaszkolja Édes Gergelynek írt levelében. *Abafi Lajos*: Adatok Molnár Borbála életéhez. *Történeti Lapok*. III/15. (1876) 226–228. Részéről ez aligha járt tartós haraggal, mert 1798-ban is szeretett testvéreként hivatkozott Benjáminra. *Molnár* 1804, 124. K. Papp szerint a költő 1804 után még visszatért Erdélyből „vagyonát rendbeszedni”, ennek azonban részleteit, primer forrásait nem találtam. *K. Papp* 1874, 367.

egyházkerületét is.⁴⁵ Választása pontos indokait nem ismerjük, de bátyja Arad vármegyében alakuló karrierje kapóra jöhetett az ő beilleszkedésében is. Ettől fogva mindkettőjük neve Zerind térségében rögzül. Benjámint – aki conductorként vármegyei jelentőségű ügyekben is eljárta⁴⁶ – 1798 szeptemberében válópert kezdeményezték,⁴⁷ ami az őt hitetlenül elhagyó asszony kerestetésével⁴⁸ 1803-ig húzódott.⁴⁹ Még ugyanezen évben nőül vette Kozák (más néven Tömösvári) Zsuzsánnát, a néhai György zerindi notárius lányát Erdőhegyen, gyermekeiket 1808-tól Zerinden kereszteltették (2. ábra). János 1804-ben⁵⁰ és 1805-ben bátyjára hivatkozva nemesi elismerését kérte a vármegyei közgyűléstől, 1807-ben pedig már fiaik részére is kapott bizonyáglevelet.⁵¹ Benjámint 1808-tól a zerindi jegyzői hivatal töltötte be, részt vett a presbitérium munkájában is.⁵² 1811. augusztus 24-én hunyt el ugyanitt, öccse temette el prédikációval – bár nem írta be, hogy halálát mi okozta⁵³ –, és utódait is (legalább részben) ő nevelte.⁵⁴ Bor-

⁴⁵ *Bíró* 2025, 3.

⁴⁶ RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 41/1801, f. 95, 297.; reg. 40/1801–1810, f. 77.

⁴⁷ RNL AML, fond 15, inv. 1358. Nemesi közgyűlés iratai. reg. 4/1737–1800 M–O, f. 35.

⁴⁸ RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 42/1802, f. 153, 265.

⁴⁹ RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 43/1803, f. 151. Mivel Benjámint csak 1808 után vette igénybe Zerinden működő testvére papi szolgálatait, a perben esetlegesen felmerülő egyházi békítés Nadab anyaegyháza, Erdőhegy hatáskörébe tartozott. Egyházkerületi kimutató a békési egyházmegyéről. <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/326/> (letöltés 2026. jan. 4.) Borbála szintén folyamodott válóperhez, de hitvese meghalt (2. ábra). *Molnár* 1793, 25.

⁵⁰ RNL AML, fond 15, inv. 1358, reg. 13/1811–1820 L–Z, f. 65.

⁵¹ *Bíró* 2025, 9.

⁵² Nagyzerendi Református Egyházközség (a továbbiakban: NRE), b. Jegyzőkönyvek 1801–2000. 1. 1808.II.21.; *Bíró* 2025, 12.

⁵³ RNL AML, Nagyzerendi Református Lelkészi Hivatal = Oficiál Parohial Reformat Zerind (a továbbiakban: NRLH), fond 2086, reg. 7, p. 16–17. Érdekes, hogy a János által megadott életkor és Borbála verse alapján ugyanazt a születési évszámot kapjuk meg.

⁵⁴ TtREL, I.1. Püspöki Hivatal iratai 1567–21. sz. s. Egyházlátogatási iratok 1733–1988. 10.d. Informatio II. Semestrialis de Schola N[agy]Zerindiensi H[elvetica] C[onfessionis]. A[n]no 1821. 3. Benjámint özvegye ugyan 1813-ban újra férjhez ment, 1847-ben első hitvese egyháza iránti igyekezetének köszönhetően nyert aggkori támogatást az erdőhegyi presbitériumtól. RNL AML NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 133.; Erdőhegyi Református Egyházközség (a továbbiakban: ERE): b. Jegyzőkönyvek 1814–1998. 1. 1847.IX.21. (Feldolgozva egy lezárt, de még meg nem jelent tanulmányban: *Bíró Endre*: Nemesi részvétel a reformkori Arad vármegye kálvinista egyházi életében. In: *Protestáns kultúrrégiók, kultúrvidékek, kultúrszigetek a 17–19. században*. Szerk: Hegyi Ádám. Szeged 2024. 9.)

bála fiai időközben kollégista diákok lettek,⁵⁵ ő pedig pártfogója elhunytát (1817) követően fiához, István hajdúbagosi jegyzőhöz költözött,⁵⁶ ahol vízbetegség miatt érte halál 1825. január 30-án.⁵⁷ János ekkor még élt, bár nem tudni, volt-e ágaik között 1797 után bármilyen összeköttetés.

A nagyzerindi lelkipásztor származása kapcsán az alapidolgozatban több a kutatást tévútra terelő tényező (pl. Bakóczi-adatbázis, egyházi névrokonok) is kifejtésre került.⁵⁸ A köztudatban szintén jelentős tévedések uralkodnak Molnár Borbála életrajzi adatai és ezáltal családja vonatkozásában.⁵⁹ A költő versei cáfolják az irodalomtörténeti értekezések azon viszatérő állítását, hogy az édesapja utóneve István lett volna,⁶⁰ amit anakronisztikusan a sátoraljaújhelyi református anyakönyv 1760. augusztus 25-i keresztelési bejegyzésére alapoznak.⁶¹ E hipotézis azért is különös, mert a

⁵⁵ Tekintve, hogy József és István Debrecenben tanultak, Sámuel – kinek kollégiumba viteléről anyja verset írt – is jó eséllyel itt szubszkribálhatott, személye azonban nem egyezik az 1800. évi beiratkozóval. Szabadi István: Intézménytörténeti források a Debreceni Református Kollégium Levéltárában II. Debrecen 2013. 828–829., 844–845., 856–857.; *Molnár Borbála*: Molnár Borbála munkái. Negyedik darab. Kassa 1795. 129–132.; Köblös József – Kránitz Zsolt (szerk.): A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai II/2. 1761–1849. (A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai. Forrásközlések 16.) Pápa 2018. 1500.

⁵⁶ *Horváth* 1905, 274.; FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Hajdubagos – Kereszteltek, házasultak, halottak 1744–1870 1890–1895. (a továbbiakban: Hajdúbagos) 58–71. (letöltés 2026. jan. 4.)

⁵⁷ FS Ref: Hajdúbagos, 168.

⁵⁸ *Bíró* 2025, 3–6.

⁵⁹ Jelen tanulmány nem sorolja fel a Molnár Borbála biográfiáját tévesen érintő összes munkát, csupán a legelterjedtebb és leglátványosabb hibákat ejtőkre kíván reflektálni. Ugyanakkor figyelmet érdemel, hogy a tágabb közelmúltban is számos szerző tette magáévá a polgári korban rögzült életrajzi tévedéseket, ezek közül a jelentősebbek: *Mezei* 1983, 928. (Talán véletlenül ír Hajdúbagost Borbála keresztelese kapcsán.); *Fábri Anna*: „A szép tiltott táj felé” – A magyar írók története két századforduló közt (1795–1905). Bp. 1996. 32.; *Nagy Zsófia*: Női ars poetica a régi századfordulón. Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények XL/1. (1996) 22.; *Kerner Anna*: Molnár Borbála (1760–1825). Sátoraljaújhely igazi „Losárdi Zsuzsannája”. In: Mesterkedők. Antológia. Szerk.: Kovács Sándor Iván. Bp. 1999. 319–320.; *Martinák* 2010, 197–198. Kivételszámba megy Versényi György, aki adatait tekintve érezhetően nem terjeszkedik túl a költő írásain, két hibája ellenére mégis ő közli az eddigi legkorrektebb részletes életrajzot. *Versényi* 1897, 487–488.

⁶⁰ „Vólt szeléd Atyámnak Molnár János neve / Ki a’ kegyességben ritka példa leve.” *Molnár* 1793, 67. Már csak azért sem valószínű az atyai keresztnév (és ezáltal más tények szándékos) megmásításának feltevése, mert a poéta bevallása szerint nem gondolta, hogy panaszos élettörténete „Világ eleiben mennyen, [...] hanem képzelhetetlen fájdalomt enyhítette az elmélkedés által”, ráadásul a csere verstanilag sem indokolható. *Molnár* 1804, 69.

⁶¹ FS Ref: Sátoraljaújhely, 19.

primer kútfő, a költő versének szövege február 16-át tartja születési dátumának,⁶² s bár újhelyi születése nem zárható ki teljesen, 1764-re datálható költözésük tudatában kétségesnek tekinthető. Szintén problematikus a Hartai-malom apa általi bérletének mély meggyökerezése,⁶³ ami talán a keresztnév téves cseréin alapul: az újhelyi köztudat 1776-ban egy bizonyos Molnár Andrást tartott számon hartai molnárként,⁶⁴ ami önmagában nem zárja ki a tanító 1771 előtti malombérletét, ezt azonban máig nem sikerült megnyugtatóan alátámasztani. Endrődi Sándor számos légből kapott információ közepette „jómódú reformatus papnak” tartja Borbála édesapját, aki a ház erkölcsének megóvása végett tartotta távol lányát az írástól,⁶⁵ Fályné-Hentaller Mariska már földbirtokosok gyermekének tulajdonítja a költőt, akik a korabeli divatnak hódolva mulasztották el taníttatását,⁶⁶ a többi szerzőhöz képest is feltűnő életrajzi kavarodást produkáló Toma István pedig egyenesen újhelyi lelkésznek állítja be az atyát, aki nemhogy akadályozta, de támogatta gyermekét a versírásban.⁶⁷

Nagy Iván és Reiszig Ede család- és nemességétörténeti munkái bár azonosnak tartják a parnói Molnár fámiliát a költő családjával, a megegyezést semmilyen konkrét adattal (pl. családfa) nem támasztják alá.⁶⁸ Elképzelhető, hogy Szinnyi József tőlük vette át a parnói Molnár Borbála-teóriát,⁶⁹ mert ebből kiindulva a költővel foglalkozó 20–21. századi írások túlnyomó része parnóiként jelölte meg őt és családját, amit – ha Csengery József Molnár Jánosra és Márki Sándor Molnár Benjáminra vonatkozó, egymástól teljesen független, bár szekunder és nem kortárs adatait helytállónak fogadjuk el – más, a Borbálára utalást nem tartalmazó és emiatt az irodalomtörténet számára kevésbé vizsgált források ismeretében kétségbe

⁶² *Molnár* 1793, 31.

⁶³ *Szinnyi József*: Molnár Borbála (parnói). In: Magyar írók élete és munkái. IX. kötet (Mircse–Oszvaldt). Szerk.: Szinnyi József. Bp. 1903. 176.

⁶⁴ FS Ref: Sátoraljaújhely, 108.

⁶⁵ *Endrődi Sándor*: Magyar hölgyek életrajzai. Pozsony–Bp. 1886. Molnár Borbála 1–14. [214–227.]

⁶⁶ *Fályné-Hentaller* 1889, 35–36.

⁶⁷ *Toma István*: Molnár Borbála. A >Zemplén< eredeti tárcája. Zemplén 32/17. (1901) [1.]

⁶⁸ *Nagy Iván*: Magyarország családai. Czímerekkel és nemzékrendi táblákkal. Hetedik kötet. Pest 1860. 546–547. (Jóllehet itt megjelenik egy hivatkozás, de az is helytelenül, mert Szirmay Antal nem az általános vármegyetörténetben, hanem a vármegyei börtörténetben és az aktuális irodalmi összevetésekben említi Borbálát: *Szirmay Antal*: Notitia montium et locorum viniferorum Zempleniensis; A tokaji, vagy is hegyallyai szőlőknek ültetéséről, 1810. a Kassán 1798-ban és Pesten 1810-ben kiadott könyvek hasonmása. 303.; *Reiszig Ede*: Zemplén vármegye nemes családai. In: Magyarország vármegyéi és városai. Szerk.: Borovszky Samu. Bp. 1905. 535.

⁶⁹ *Szinnyi* 1903, 176.

vonhatunk. Ezek szerint, ha a két fivér testvéri kapcsolatban áll vele, úgy rá nézve is érvényesnek kell tartanunk az Arad és Zemplén vármegyei közgyűlések jegyzőkönyvi rendelkezéseit, melyek közhitelessége könnyen felülírhatja az esetleges tévedésekre épülő eddigi kutatási eredmények alapjait (pl. hiányos matrikula, megalapozottsági problémák). A parnói előnevű Molnárok a harmincéves háború svédellenes harcaiban kitűnt ősüknek köszönheték nemesi címüket⁷⁰ – maguk is római katolikusok voltak⁷¹ –, mellyel egyidejűleg néhány Bocskai családtól elkönfiskált falut kaptak adományba,⁷² később pedig különböző vármegyei tisztségeket és bárói titulust is nyertek.⁷³ Ezzel szemben János és Benjámín ősei egy törökökkel hadakozó atyafi jóvoltából emelkedtek az ország nemesei közé, református armalisták voltak, és szerényebb anyagi körülményekben lehetett részük a Parnón kastélyt építő Molnárokénál,⁷⁴ akik címere ugyanakkor két-két ágyút és gránátot tartalmaz.⁷⁵ A fivérek jegyzői és lelkészi pályafutása előrelépésnek tekinthető apjuk tanítói hivatásához képest, és dédnagyapjuk kapcsán is csupán tanulmányi célra utalnak források. (A tágabb család első ismert lelkipásztor tagja Molnár Miklós volt, aki pataki diákéveit⁷⁶ követően a Zempléni Egyházmegyében hirdetett igét,⁷⁷ és szoros szálak

⁷⁰ *Lendvai Miklós*: Temes vármegye nemes családjai. III. kötet. Temesvár 1905. 120.

⁷¹ Néhány 18. századi parnói Molnár keresztelése katolikus anyakönyvekben: FS – Slovakia church and synagogue books: COLLECTION RECORD, 1592–1935 (a továbbiakban: Szlovákia): Cirkevná matrika / Rímsko-katolícka cirkev. Farský úrad Košice (Košice). Krsty 1713–1729 Krsty 1693–1699 Krsty 1729–1763. 110.; Krsty 1763–1808. 207.; Farský úrad Velký Kamenec (Král. Chlumec) – Krsty 1763–1872 Manželství 1824–1895 Úmrtia 1824–1878. 7.; Farský úrad Parchovany (Trebíšov) – Krsty 1779–1821 Manželství 1779–1820. 5., 13. (letöltés 2026. jan. 4.)

⁷² *Szirmay Antal*: Notitia historica comitatus Zempléniensis. Budae 1804. 266.

⁷³ *Lendvai* 1905, 120–121.

⁷⁴ *Vende* 1905, 99. Borbála a családi ház és a szőlőhegyi birtokrészük vonatkozásában többször is említ zsellér(ke)t és különböző segédeket, de nem tisztázza, hogy az egyébként szegényesnek leírt finansziális körülmények ellenére vagy a fiúk távozásával és az anya korosodásával lettek-e a férfi munkaerő pótlására alkalmazva. *Molnár* 1793, 90–94. Özvegykorában maga is felfogadott két szántóvetőt, akik a fizetés elmulasztása miatt beperelték őt a szolgabírónál. Magyar Nemzeti Levéltár (a továbbiakban: MNL) Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Fiókleveletára: IV.2001. Zemplén Vármegye Nemesi Közgyűlésének, Bizottmányának és Haynau-féle közigazgatásának iratai (1214–1850). d. 37. d. Loc. 55. No. 261.

⁷⁵ *Reiszig* 1905, 535.

⁷⁶ *Hörsik* 1998, 285.

⁷⁷ Karcza 1772, Biste 1773–1775, Vámosújfalú 1775–1778, Nagyszalánc 1779–1781, Kisazar 1781–1786, Magyarizsép 1786–1788. FS Zemplén: Documenta Fasc. 10, Nr. 959. 1–3. (233–235.; letöltés 2026. jan. 4.); TREKL, Kgg.I.4.

fűzhették Szilvásújfaluhoz, mert ott halt meg és temetkezett 1788-ban; 1. ábra.) Nem meglepő, hogy a korlátoltabb kitörési potenciállal kecsegtető felső-magyarországi régiót sok más kisnemeshez hasonlóan maguk mögött hagyva az Alföldön kerestek boldogulást a gyorsabb felemelkedés reményében.⁷⁸ Végül pedig a Molnár nővérek nem nemessel való házasodása, mint rendileg exogám párválasztási jelenség a legújabb nemesség- és családtörténeti kutatások fényében igen széles körben jellemezte a köznemességet, míg az arisztokraták körében ez jóformán elképzelhetetlen volt.⁷⁹

V. Molnár János családi élete, gyermekei és vejei

V. János hitvesi, szülői és nagyszülői oldalát csak felületesen ismerjük. Gyermekei iránti gondoskodása elsősorban János nevű fiával kapcsolatban érhető tetten, melyről később lesz szó.

Feleségéről, Szabó Erzsébetről szinte semmit nem tudunk. Ennek legfőbb oka, hogy házasságuk idejét és helyét alapos tisztántúli és tisztáninni keresés ellenére sem sikerült kideríteni. Ismeretlen helyen, 1781 körül jött világra. 1798. augusztus 23-án vállalt keresztszülőségükből⁸⁰ kifolyólag már házások lehettek, azaz egymás mellett legkevesebb 31 évig éltek (3. ábra). Mindössze annyi személyeset tudunk róla, hogy haragos természetűnek tartott egy a férje által az espereshez küldött leányt,⁸¹ de az 1805-ös

Protocollum v[enerabile] t[ractu]. Zemplén 1669–1700. 379–471.; FS Szlovákia: Cirkevná matrika / Reformovaná kresťanská cirkev. Farský úrad Silvaš (Trebišov) – Krsty 1771–1856 Manželstvá 1771–1855 Úmrtia 1772–1852. (a továbbiakban: Szilvásújfalu) 292. (letöltés 2026. jan. 4.) Miklós tiszteletes és András lasztóci lakos (1. ábra) nemességi igazolását ugyan a vármegyei közgyűlés a bizonyítékok elégtelen súlya okán 1848-ban felülbírált, a lelkész újfalui temetkezése egyértelműen utal származására, így a kétségbe vont eredetű Molnárok véleményem szerint okkal tekinthetők a hegedűsfalvi család szilvásújfalui ágához tartozóknak. Documenta Fasc. 10, Nr. 959. 1–3. (233–235.); MNL Országos Levéltár (a továbbiakban: OL), C 57 Departamentum nobilitare (1783–1848) 1848. 5., 7–8.

⁷⁸ *Szabó Ferenc*: Az alföldi nemesi vármegyék újrászervezése és a felvidéki hivatalkereső nemesség migrációja a 18. században. In: Szabó Ferenc: Két és fél évszázad az Alföld történetéből (Válogatott tanulmányok). (Dél-alföldi évszázadok 25.) Szerk.: Erdész Ádám – Blazovich László. Szeged 2008. 37–42. III. János családja egyébként is mobilisnak bizonyult: 1784-ben életben maradt fiai, továbbá elhunyt fiainak árvái újabb testimoniálisokat kértek azon meg nem nevezett vármegyék számára, ahová időközben elszármaztak. FS Zemplén: Documenta Fasc. 23. Nr. 160. 1. (555.; letöltés 2026. jan. 4.)

⁷⁹ *Szilágyi* 2018, 249., 252–253.

⁸⁰ RNL AML NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 29.

⁸¹ TtREL, I.29. Békés-bánati egyházmegye iratai 1606–2009. i. Egyházközségekre vonatkozó iratok 1765–1979. 209. N[agy] Zeréndről, a' Léanyzóval: - Kik n[em] adták bé a' publikatziót? 1820.IV.19.

stólavitában érintett násznépet is ő tájékoztatta Molnár haza nem jöveteléről.⁸² Özvegysege idejéről nem került elő olyan adat, ami igazolná, hogy családja számára alamizsnát kért volna az egyház- vagy a vármegyétől; lehetséges, hogy gondjaiban felnőtt gyermekei segítették. 1834. október 30-án halálozott el hideglelésben Nagyzerinden (3. ábra).

Egyes adatokból okunk lehet feltételezni, hogy a prédikátor felesége Átányból származott. Ifj. Dávidházi János rektorjelöltet a papné „ettsé-vel” történő jegybontása miatt 1813. március 3-i levelében tanácsolta el a zerindi előljáróság,⁸³ és előző nap ment férjhez a faluban egy átányi születésű leány, Madarász Klára.⁸⁴ Az elállás frissességét hangsúlyozó írás („mostani napokban”) és a háromszori kihirdetés szabálya kérdéssé teszi a két lány azonosságát, viszont a vonatkozó évi egyházmegyei közgyűlés ugyancsak március 3–4-én ülésezett Gyulán, amelyen a tanítói helyek osztása és cseréje egyébként is aktuális volt.⁸⁵ Utóbbi fényében az is elképzelhető, hogy az eset már korábban megtörtént, és az előjárók csak a kérésük beadását időzítették a közgyűlés munkájához. Erősebb gyanút kelt Molnár másfél hetes átányi útja,⁸⁶ ami túl messze volt ahhoz, hogy ott érdemben gazdálkodhasson, neki pedig nem volt vérrokoni kötődése. Szabó Erzsébet és Madarász Klára feltételezhető testvéri-rokoni kapcsolata jelenleg nem mutatható ki az átányi anyakönyvekből, amennyiben utóbbi mégis onnan származott, férje a rektori esztendő alatt ismerhette meg (esküvőjüket a helyi matrikula nem tartalmazza, azaz másutt történhetett).⁸⁷

Szabó Erzsébet 1799 és 1825 között tizenkét gyermeknek adott életet, azaz szinte folyamatosan áldott állapotban volt vagy kisdedit nevelt (a forrásokban is Molnár feleségeként, gyermekeik anyjaként tűnik fel; 3–6. ábra), ebből kifolyólag nem meglepő, hogy 1804-ben férje gazdasági indokú távollétében otthon tartózkodott. Ez és a Czapfalvi János-féle rektori panaszlevél megfogalmazása alapján úgy látszik, Molnár többnyire egyedül járta útját az egyházközségen kívül, és nem kísérte el hitvese, aki a fenti okokból hasonlóképpen elfoglalt lehetett. Ismert gyermekeik Zerinden láttak napvilágot, a továbbiakban viszont csak azok bemutatására kerül sor, akik bizonyítottan megélték a felnőttkort.

⁸² *Bíró* 2025, 15.

⁸³ *Bíró* 2025, 13. A kifejezés kisebb testvért, ez esetben húgot jelent. Vámszer Márta: Öcs-öcsémasszony. In: Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár X. kötet. Főszerk.: Vámszer Márta. Bp. 2000. 114–115.

⁸⁴ RNL AML NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 133.

⁸⁵ TtREL, I.29.a.2. 1813. 253–254.

⁸⁶ *Bíró* 2025, 19.

⁸⁷ FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Átány – Átány Kereszteltek, házassultak, halottak 1727–1852 Tenk, Szárazbó Kereszteltek, házassultak, halottak 1796–1887. 157–158. (letöltés 2026. jan. 4.)

Fiai

VI. Molnár János 1803. december 22-én született (3. ábra). Apja nemessége 1807-es elismerésekor rá is kérte annak kiterjesztését,⁸⁸ szellemi gyarapodására pedig kezdettől fogva ügyelt.⁸⁹ Az 1810-es években Hódmezővásárhelyre járt iskolába, majd 1820-ban a Debreceni Református Kollégiumba iratkozott,⁹⁰ ahol 1820–1822 között filozófiából tett tógátust.⁹¹ 1821 húsvétján Vadászon,⁹² karácsonykor Zsadányban, 1822 húsvétján Nagyzerinden, karácsonykor Erdőhegyen,⁹³ 1823 húsvétján ismét Vadászon,⁹⁴ pünkösdkor Bihartordán, karácsonykor Nagyszántón,⁹⁵ 1824 húsvétján Dobozon,⁹⁶ pünkösdkor újfent Zerinden, 1825 húsvétján Geszten, pünkösdkor Kismarján, majd 1826 karácsonyán Gyulán szolgált legátusként,⁹⁷ ami arra utal, hogy eredetileg papi pályára készült vagy legalábbis oda szánták, hiszen több helyen fontosnak tartották vele kapcsolatban kiemelni, hogy a nagyzerindi prédikátor fia.

Az ifjú látszólag mégsem becsülte meg annyira a helyzetét, mert számtalan kihágást követett el.⁹⁸ Előtt hatszoros leckemulasztás miatt el akarták bocsátani a kollégiumból, ő viszont gyorsabb volt: hatodikos tógátusként (minden testimoniális nélkül) még előbb átiratkozott a Pataki

⁸⁸ Bíró 2025, 9.

⁸⁹ Életkorából adódóan inkább rá, mint Istvánra vonatkozhatott a nagyzerindi iskolamesteri konvencióhoz fűzött lelkészi megjegyzés (1810): „én magam, kis fiatskám tanításáért a' Didactrumonn kívül, ha a' Rektor alkalmas ember lészen, esztendőnként 20. R[énes]f[orin]tot fogok fizetni”. TtREL, II.1. Főiskolai iratok 1588–2001 f. Rectoratusok és praeceptoratusok iratai 1767–1898. 2. 123.

⁹⁰ Szabadi 2013b, 1010–1011.

⁹¹ Szabadi 2013b, 1280–1281.

⁹² Vadászi Református Egyházközség (a továbbiakban: VRE), e. Számadási iratok 1822–1942. 2. hátsó belső borító

⁹³ TtREL, II.11. Szeniori hivatal iratai 1724–1990. h. Legációra vonatkozó iratok 1793–1990. 2.

⁹⁴ VRE, e.2. hátsó belső borító

⁹⁵ TtREL, II.11.h.2.

⁹⁶ Dobozon szolgált legátusok névsora. <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/477/> (letöltés 2026. jan. 4.)

⁹⁷ TtREL, II.11.h.2.

⁹⁸ Nyilvános imák hanyagolásáért 18, késve kelésért és aluszékonyágért 28, a kollégium tiltott elhagyásáért 14, hétköznapi és vasárnapi istentisztelet elmulasztásáért, illetve leckemulasztásért 17, tandíjfizetés elmulasztásáért 3, tiszteletlenségért és engedetlenségért 2–2 esetben kapott büntetést, de az is előfordult, hogy nem jelent meg névsorolvasáson (7), övetlenül hált (7), dohányzáson, kártyázáson, illetve részegségen érték vagy csak istentisztelet alatt odasietett a látogatókhoz (feltehetően hozzátartozóihoz) – a teljesség igénye nélkül. TtREL, II.10. Kollégiumi törvénysek iratai 1709–1911. a. Törvényeségi jegyzőkönyvek 1709–1897. 13. 508–665.; 14. 10–429.; 15. 13–119.

Kollégiumba. Innen 1826-ban visszatérván apja a vele egy grádisban lévőkhöz közbe kérte visszavételét, ügyében Kerekes Ferenc professzor elnökletével döntött a debreceni tanári kar. Az ülésen megjelent a zerindi lelkipásztor is,⁹⁹ aki Kerekest korábban legátusai között tudhatta (1812), de ő végezte az esketését is (1815).¹⁰⁰ A fiút apja kérésére „további jó reménység alatt” visszafogadták a diákok közé, amit részben azzal indokoltak, hogy „nem valami el követett excessustól való félelemből, hanem csak ifjú maga meg nem gondolásból” keresett máshol szerencsét.¹⁰¹ János ugyanakkor nem maradt sokáig az alma mater falai között, mert 1827-ben a hajdúszováti iskolába küldték ki.¹⁰² Ennek ellenére mégis az a legvalószínűbb, hogy nem fejezte be teológiai tanulmányait, nem kapott papi állást, nem voltak szószéki ambíciói vagy apja halála után már nem érezte szükségét a táplálásuknak, mert nem szerepel a neve a vonatkozó időszak felszentelt prédikátorai között,¹⁰³ de tanítóságára sincs egyéb adat.

Legkésőbb 1833-ban hazatért Arad vármegyébe, amikor kiszindiai jegyzőként az illetékes borossebesi egyháztól kért diszpenzációt,¹⁰⁴ majd május 15-én a szintén Kiszindián lakó római katolikus Petrák (néhol Petrik) Erzsébettel, Jakab monyászi ispán lányával kötötte össze az életét Borosjenőben.¹⁰⁵ Kapcsolatukból egy fiú (VII. János, frigyük után három

⁹⁹ TtREL, II.1.d. Tanárkari jegyzőkönyvek 1749–1947. 3. 566.

¹⁰⁰ *Bíró* 2025, 14., 16.

¹⁰¹ TtREL, II.1.d.3. 566.

¹⁰² TtREL, II.1.f.4. 188. Az Alsószabolcs-hajdúvidéki Egyházmegye irataiban Szovát vonatkozásában sem bukkantam a nevére, meglehet, hogy valójában sosem töltötte be a Debrecenhez és más anyagilag vonzó eklézsiákhoz (Berettyóújfalu, Hajdúszoboszló stb.) közeli gyülekezet iskolamesteri stációját. Hegyi Ádám: Olcsai Gaál András (?–1742) hagyatéka (1717–1777). *Magyar Könyvszemle* 138/2. (2022) 232.

¹⁰³ Nem volt ritka jelenség a lelkész atyák fiainak akaratlan pályaorientációja. A zerindi prédikátor későbbi keresztkomája és szomszédja, Kúthi Lajos a gyulai egyházközséggel viselt konfliktusa során felvetette Juhász István esperesnek a papi szolgálatról való visszavonulás lehetőségét, akinek meglepetésére a belső indíttatás felől azt vallotta: „az Attyának [Kúthi Ádám békési esperes] tulajdonítja tsupánn a vocatiót, nem magának.” TtREL, I.1.b. Egyházkerületi közgyűlési iratok 1743–1980. 58. 1315. 2.; *Bíró* 2025, 7., 15.

¹⁰⁴ RNL AML, Borossebesi Református Lelkeszi Hivatal = Oficiul Parohial Reformat Sebiş (a továbbiakban: BSRLH), fond 2071, reg. 9, f. 120.

¹⁰⁵ Az esketés során kikötötték, hogy a fiúgyermek az apjuk felekezetét kövessék. RNL AML, Borosjenői Római Katolikus Lelkeszi Hivatal = Oficiul Parohial Romano-Catholic Ineu (a továbbiakban: BJRKLH), fond 1744, reg. 29, f. 1. Ugyanezen a ponton nyer bizonyosságot, hogy az 1833-ban 29 esztendősen írt kiszindiai notárius nem azonos a korábban hivatalt viselő nemes Molnár Jánossal, aki 1831-ben 15 éves szolgálatára hivatkozva kért másutt jegyzőséget a vármegyétől. fond 15, inv. 226, reg. 73/1831, f. 220.

hónappal)¹⁰⁶ és négy lány született (érdekes módon mindegyikük legalább két keresztnvet kapott), utóbbiak közül csak Viktória sorsáról vannak konkrét adatok (Oszvald Pál vármegyei hivatalnok és aradi gyámpénztárnok, egykori '48-as honvédhadnagy felesége lett; 3. ábra). A notárius Kiszindia iránti gondoskodását jelezheti, hogy 1838-ban a helység adójába korábban be nem számított tűzifamennyiség figyelembevételét kérte a vármegyétől.¹⁰⁷ Még abban az évben Buttyinba tette át működését, ott élt 1861-ben is, amikor Tabajdi Borbála és Geller János házasságkötésénél tanúskodott. 1870. Április 26-án hunyt el Berzán tüdőszélhűdésben, eltemetője Tolnay Ferenc sebesi lelkész volt. A berzai jegyzőségben veje követte (3. és 5.2. ábra).

Molnár István 1806. április 16-án látott napvilágot (3. ábra). Apja kérelmére 1807-ben a vármegye nemesnek ismerte el.¹⁰⁸ Hódmezővásárhelyi iskolai éveit után bátyjához hasonlóan a Debreceni Kollégiumba iratkozott (1822),¹⁰⁹ s bár tanulmányainak közelebbi sorsa ismeretlen, valamikor 1834 előtt visszatért Zerindre, ahol pintérmesterként kereste a kenyerét. Ez azonban nem jelent automatikusan visszalépést vagy a debreceni tanulásban rejlő lehetőségek kiaknázatlanságát, mert az iparos és kézműves pályára készülő ifjak gyakran csak a mesterségükhöz szükséges ismeretek elsajátítását tűzték ki célul,¹¹⁰ így meglehet, hogy István kollégium-elhagyása egy tudatos, szakmai szempontokat taglaló lépés volt; persze számolnunk kell atyja hirtelen bekövetkezett halálának esetleges hozadékaival is. Míg János legációitól már elviekben nem sok lehetett hátra a rektori, majd az azt követő lelkészi évekig, így elhelyezkedése még apja életében megvalósulhatott (volna), addig István karrierjét akár derékba is törhette az anyagi forrás és támasz váratlan elvesztése. 1834-ben diszpenzációval vette feleségül Vésztőn nemes Kállai Máriát, József ágyai és erdőhegyi rektor árva lányát (3. ábra), Tabajdi Károly vésztői tímármester özvegyét.¹¹¹ Mindkét

¹⁰⁶ RNL AML, Aradi Református Lelkeszi Hivatal = Oficiul Parohial Reformat Arad (a továbbiakban: ARLH) fond 2026, reg. 102, p. 14. Ő az egyetlen gyermek, akit reformátusnak neveltek (volna), jöllehet az aradi lelkész távolléte miatt őt is katolikus plébánián keresztelték meg. Öthetesen meghalt (3. ábra).

¹⁰⁷ RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 81/1838, f. 145.

¹⁰⁸ *Bíró* 2025, 9.

¹⁰⁹ *Szabadi* 2013b, 1024–1025. Mindössze egyszer büntették késve kelésért 1823-ban. *TtREL*, II.10.a.14. 213.

¹¹⁰ *Szász Lajos*: Lelkeszi hivatás és társadalmi mobilitás a Tiszántúli Református Egyházkerületben a 19. század első felében. In: „Vidimus enim stellam eius...”. Szerk.: Szávay László. Bp. 2011. 427.; *Tóth Béla*: A kollégium története a XVIII. században. In: *A Debreceni Református Kollégium története*. Szerk.: Barcza József. Bp. 1988. 138.; *Ugrai János*: Vargabetűk az iskolában. A kétszáz évvel ezelőtti kollégiumi tanulmányok szabályszerűségeiről. *Korall* 46/7. (2011) 87–88.

¹¹¹ FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Vésztő – Kereszteltek 1759–1833 Házasultak 1772–1852 Halottak 1772–1816. (a továbbiakban: Vésztő) 229. (le-

gyermeküket Nagy Mihály zerindi rektor keresztelte. Juliánna 1853-ban ment Jakab József sarkadi iskolatanítóhoz, aki később Ágyán végezte hivatalát. István József nevű fiában feltehetően a pintérség majdani folytatóját látta, ő azonban még legényi státuszban elhunyt 1856-ban (3. ábra). Nevelt lányát, Tabajdi Teréziát Balogh István újdonsült zerindi leánytanító vette nőül 1850-ben.¹¹² Az apa alig egy évvel élte túl fiát: 1857. június 1-jén bekövetkezett halálát szélhűdés okozta. Temetését a zerindi és a feketegyarmati lelkész (egy másik Balogh István) végezte (3. ábra).

Molnár Sándor 1820. március 6-án jött világra. Élete folyamán a seprősi Czárán család szolgálatába állt, halálakor (1856. április 17.) az ő gazdatisztjuk volt. A tüdővész feltehetően Seprősön végzett vele és Zerindre hozták eltemetni (6. ábra). Családjáról nincs tudomásunk.

II. Molnár Gábor élete 1825. szeptember 2-án vette kezdetét. 1854 táján született meg rövid életű Gábor nevű törvénytelen fia, az anya kiléte nem ismert. 1857. május 20-án házasodott össze Erdőhegyen az özvegy Mákos Rozáliával, ekkor kovácmesterként működött. Őt is tüdővész ragadta el 1858. március 23-án, Böszörményi József távolléte miatt Szőcs Imre bélzerindi prédikátor temette el (6. ábra).

A felsorolásban nem szerepel Ferenc és Lajos, akikről születési adataikon kívül semmit nem tudunk, illetve Sámuel és I. Gábor, akik néhány hetes korukban nyavalya és kelevéz miatt távoztak az élők sorából (6. ábra). A többiek családi élet és foglalkozás szempontjából igen érdekes és változatos képet mutatnak. A három legkisebb felnőttkort megélt Molnár fivér három egymást követő évben halálozott el, közülük csak István hagyott maga után élő utódot, Sándor talán meg sem nősült. János és István nemesi (foglalkozás szerint gazdatiszt, illetve klerikus) családból választott feleséget, II. Gábor házastársáról viszont csak feltételezni lehet a közrendű hátteret (esküvői tanúja földműves volt). Két fivérnek ismerjük tanulmányait, nem ugyanaz a kettő értelmiségi pályán mozgott, kettő kézműves lett. János testvérei életpályáját tekintve az ároni família (meghiúsultnak tevező) megalapításának egyetlen reménye lehetett, ugyanakkor nem tekinthető egyértelmű visszalépésnek a mesterséget folytató fiúk karrierje sem, hiszen apjuk más egyházkerületből és tájegységről érkező, első generációs

töltés 2026. jan. 4.); RNL, Bihar Megyei Levéltár = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bihor (a továbbiakban: BML), fond 145. inv. 279. Nagyszalontai Református Egyházmegye = Protopopiatul Reformat Salonta (1771–1947). dos. 14/1833, f. 71. A nő apja valószínűleg Kállay József feketegyarmati és gyulavári lelkész fiával egyezik, aki debreceni tanulmányai idején Váriban lakott, ahol senki nem született ilyen néven (a vonatkozó gyarmati anyakönyv holléte nem ismert). Szabadi 2013b, 920.; FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Gyulavári – Kereszteltek 1772–1868 Házasultak 1772–1895 Halottak 1784–1856. (a továbbiakban: Gyulavári) 20. (letöltés 2026. jan. 4.)

¹¹² RNL AML NRLH, fond 2085, reg. 6, p. 17.; Nagyzerendi lelkészek és tanítók névsora. <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/> (letöltés 2026. jan. 4.)

lelkész lévén még 31 év után sem rendelkezh(et)ett olyan stabil családi-baráti kapcsolatrendszerrel, amelybe az ároni dinasztiák városi eklézsiákban működő, magasabb egyházi hivatalú betöltő (felmenővel bíró) társai olykor bele is születtek; egy falusi lelképásztor pedig anyagiakban is szerényebb tőkét oszthatott szét gyermekei között. Ráadásul V. János vállára elhunyt bátyja legalább egy árvájának (II. Benjámint) nevelése is nehezedett – belőle fazekasmester lett¹¹³ –, életideje pedig csak néhány utód (főként lányok) felnőttkori érvényesülésének megtapasztalásához lehetett elég, hiszen halálakor öt, felesége elhunytakor négy gyermeke még nem töltötte be 20. életévét (3–6. ábra).

Lányai és vejei

Ami a Molnár lányokat illeti, a nők társadalmi státuszából és korabeli megítéléséből fakadóan kevés személyes adat áll rendelkezésre, voltaképpen házasságkötésük és házastársuk, azaz új családjuk révén szerezhetünk információkat és alakíthatunk benyomást róluk. Űde kivételt jelent V. János Juhász István békési esperesnek címzett 1820-as levele, melyben közli, hogy a korábban egyeztetésük tárgyát képező lányt a levéllel együtt küldi Öcsödre; feltehetően valamelyik saját, esetleg nevelt lányáról lehet szó.¹¹⁴ A továbbiakban V. János ismert vejeinek bemutatása kerül sorra a rájuk vonatkozó adat- és iratmennyiségre tekintettel külön alfejezetekben.

1. Petrányi György (1796–1849)

Petrányi András és Tóth Erzsébet fiaként látott napvilágot Szikszón 1796. november 3-án (4. ábra). Szülővárosában végzett iskolái után 1813-ban folytatta tanulmányait Debrecenben, ahol Gacsári István osztályába járt.¹¹⁵ 1816 húsvétján Erdőhegyen volt legációban,¹¹⁶ ugyanezen esztendőben nyert a gyomai fiúiskolában állást, mint kisebb tanító.¹¹⁷

Első szolgálati helyén Dobosy Lajos rektorban talált pártfogóra, aki szándékosan vele küldte el espereshez írt leveleit, hogy a „szegény, de

¹¹³ *Emődi János – Sipos József*: A mezőtelegdi fazekasság. In: A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 2002–2003. Szerk.: Sz. Máthé Márta – Magyar Márta. Debrecen 2003. 205., 217. Mezőtelegdre költözése előtt a gyoroki gyülekezet tagja volt. RNL AML, Gyoroki Református Lelkészi Hivatal = Oficiul Parohial Reformat Ghioroc (a továbbiakban: GYRLH), fond 2039, reg. 8, p. 89.

¹¹⁴ TtREL, I.29.i.209. N[agy] Zeréndről, a' Léanyzóval: - Kik n[em] adták bé a' publikatziót? 1820.IV.19. Nem volt egyedi jelenség a református lelkész- és tanítóleányok más lelkészi házaknál való időleges szolgálata. Katona Ferenc körösszegapáti rektor lánya pl. Tarczali György körösnagyharsányi lelképásztor és traktuális notárius gazdasszonya volt. RNL BML, fond 145, inv. 279, dos. 30/1849, f. 80.

¹¹⁵ TtREL, II.1.f.4. 46.

¹¹⁶ TtREL, II.11.h.2.

¹¹⁷ TtREL, I.29.i.50. Gyomai praeceptor Petrányi György kérése a' K[örös] Tartsai leány tanításáért. 1821.III.20.

emberséges, szorgalmatos és valodi jó erkölcsű s maga viseletű” ifjú rá is jó benyomást tegessen.¹¹⁸ Egy 1819-ben kiállított ajánlólevél a külső és belső előjárók egyöntetű dicséretének állít emléket, mely szerint „a’ leg közelebb múlt három esztendőekben [...] mind tanításbeli szorgalmatossága mind szelid erköltsé mind nyájjas de ártatlan társalkodása által magát kedvelte, arról valamint örömmel teszünk tanubizonyságot, úgy teljes reménységgel ajánljuk minden felsőbbeknek pártfogásokba”.¹¹⁹ Tanítótársával, Balla Antallal az ugyancsak februárban összehívott egyházmegyei közgyűlésen már direkt módon is egy „jobb helyért” esedezett, kérésük azonban nem teljesült.¹²⁰ 1820-ra megélhetésük is kétségessé vált, mivel Petz István jegyző megnyirbálta jövedelmüket, ők azonban annyira szilárdak voltak elmeneteli szándékukban, hogy feleslegesnek tartották problémájuk orvoslását kérni a traktustól.¹²¹ Ekkor Balla marasztalása mellett Beksi Ferencet hívta meg a gyülekezet,¹²² viszont Petrányi is megmaradt állásában, és 1821 márciusában már konkrétan a köröstarcsai leányiskolába kérte áthelyezését.¹²³ Ehhez képest Tarcsára Ballát rendelték, míg Petrányi Nagyzerindre került,¹²⁴ ahol 1821–1849 között megszakítás nélkül oktatta a lányokat.¹²⁵ Mindebből kitűnik, hogy helyváltoztatásának mozgatórugója anyagi természetű volt – távol élő szülei már nem tudták előmenetelében segíteni, ugyanakkor a békési traktusban kívánt maradni, mert itt volt „első

¹¹⁸ „[...] mind a tanításra, mind a’ gyenge gyermekekkel való bánásra oly alkalmas, hogy az a felől való meg győződése, és Hazám szeretete, arra birtak, hogy ötöt Nagytiszteletű Senior Uramnál a Szentesi Tanítóságra alázatosan recomendáljam [...]”. TtREL, I.29.i.50. Dobosy Lajos levele Juhász István espereshez. 1819.II.5.

¹¹⁹ TtREL, I.29.i.50. A gyomai előjárók Petrányi György tanítóról kiállított testimoniuma. 1819.II.21.

¹²⁰ „Nintsen ollyas Hely, mely nékik assignáltatthatnék; hogy pedig m[unk]a nélkül el leg[y]enek, ezt magok is által láttyák, h[ogy] igen káros volna; azért mostani hivatalyokb[an] még hagyatt[n]a; annyival is inkább, h[ogy] panasz ellenek soha nem volt.” TtREL, I.29.a. Jegyzőkönyvek 1696–2009. 2. 1819.II. 352.

¹²¹ TtREL, II.1.c. Kollégiumi igazgatói iratok 1750–2001. 3. A gyomai tanítók levele konvenciók megcsonkulásának körülményeiről. 1820.II.13.; Petz István szerepe a gyomai tanítói konvenciók megcsonkításában. 1820.II.22. A régi állapot Juhász esperesnek köszönhetően állt vissza.

¹²² TtREL, I.29.i.50. Dávidházi Sámuel lelkipásztor levele a preceptorok ügyében. 1820.IV.11.

¹²³ TtREL, I.29.i.50. Gyomai praeceptor Petrányi György kérése a’ K[örös] Tartsai leány tanítóságért. 1821.III.20.

¹²⁴ TtREL, I.29.a.2. 1821.III. 386.

¹²⁵ <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>

szerentséje magát meg esmertetni¹²⁶ –, míg Zerinden maradását a korábban említett Balogh Istvánhoz hasonlóan nősülése pecsételhette meg.¹²⁷

Molnár Erzsébetet 1822. január 9-én kötött házasságuk (4. ábra) előtt alig ismerhette, de tekintettel arra, hogy egy lánytanítótól általában elvárt volt, hogy nő ember legyen, a lelkész családjából választott feleség a völegény és apósa számára egyaránt praktikus megoldás lehetett.¹²⁸ Frigyükből öt fiú- és egy leánygyermek született, két fiuk és lányuk felnőttkorát azonban az anya nem élhette meg, mert 1833. március 2-án, 31 évesen gyermekágyban elhunyt (4. ábra). Petrányi 1834. március 27-én újra elkötelezte magát egy gyulai özvegyasszony, Csete Jánosné Tamás Sára mellett.¹²⁹ Közös utódaik nem születtek, az asszony is – ha hihetünk a halotti bejegyzésnek – jóval idősebb volt nála.¹³⁰

Tanítási módját a nagyszalontai egyházlátogatók is mindvégig szelídek és értelmesnek, erkölcsét igen jónak és feddhetetlennek írták,¹³¹ vidéki tanító létére pedig a felsőbb rendelkezések által előírt tananyag és tankövetelmények terén is naprakésznek bizonyult!¹³² Jellemrajzát némiképp eltérő színekkel egészíti ki a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap hasábjain megjelent vitacikke, melyben a zerindi rektorságból távozó Katona Sándor helyi előjárókat ért kritikáira mért maliciózus válaszcsoportot, méltatva a zerindiek általa tapasztalt egyházszeretetét és áldozatkészségét.¹³³

Halálának pontos ideje sajátos okokból ismeretlen. A zerindi anyakönyv szűkszávúan 1849-et említ halála és szolgálata záróéve gyanánt,¹³⁴ az 1839–1852 közötti temetkezéseket lajstromozó csonka kötet pedig

¹²⁶ TtREL, I.29.i.50. Gyomai praeceptor Petrányi György kérése a' K[örös] Tartsai leány tanítóságért. 1821.III.20.

¹²⁷ <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>

¹²⁸ *Szász Lajos*: A református lelkész és gyülekezete a 19. század első évtizedeiben. Adalékok és szempontok egy gyakran zaklatott viszony történetéhez. In: Alsópapság, lokális társadalom és népi kultúra a 18–20. századi Magyarországon. Szerk.: Bárh Dániel. Bp. 2013. 186.

¹²⁹ FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Gyula (Békés) – Házasultak 1827–1895. 27. (letöltés 2026. jan. 4.)

¹³⁰ 1855. október 29-i halálakor 73 éves. RNL AML NRLH, fond 2083, reg. 4, f. 127.

¹³¹ TtREL, I.1.s.22. 5–122.

¹³² „...különösen fel őtlő volt a C[anonica] Visitatio előtt, hogy a' Leány gyermekek már Edvi II[lés] Pál koszorúzott munkája szerint tanítottak némelyekre...” RNL BML, fond 145, inv. 279, dos. 21/1840, f. 49. Petrányi nagy tisztelője volt a pedagógiai művekben termékeny Edvinek, akinek ábécéskönyvéből még újságcikkében is idézett: „Mivel kerül dologtételt, / Nem érdemli meg az ételt”. Petrányi György: Czáfolat Zerindről. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 3/51. (1844) 1205.

¹³³ Bár közzététele az akkori lelkész, Böszörményi József jóváhagyásával történt, a szerkesztő mindkét fél vagdalkozó stílusa miatt kommentárban kért elnézést az olvasóktól. *Petrányi* 1844, 1204–1206.

¹³⁴ <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>

az 1849. évre nézve hiányos. Feltehetően Zerinden halt meg január 1. és augusztus 21. vagy november 9. és december 31. között.¹³⁵ Nevét a Petrányi-dűlő örökölte meg hosszabb távon,¹³⁶ nem kizárt, hogy a tanítói hivatalából eredő földjét nevezték így.

A Petrányi család feltehetően szűkösebb forrásokból gazdálkodott és szerényebb körülmények között élt, mint azt Erzsébet megszokhatta.¹³⁷ A felnőttkorba lépett gyermekek közül Károly szücsmester lett, és 1853 előtt a falu esküdtjévé választották, amiről az egyháztanács az adott évben tette le nőspárzinasága, egyben sógornője, Hevesi Andrásné M[áté] Szilágyi Sára teherbe ejtése miatt, melyért mindketten penitenciát tartottak.¹³⁸ László suszter¹³⁹ Veress Ferenc sarkadi lelkipásztor árván maradt lányával, Zsófiával kelt egybe,¹⁴⁰ a frigý azonban nem bizonyult kölcsönösen szerencsésnek. Az asszonyt kezdetben nagyon megviselte atyja hirtelen elvesztése, bátyjainak írt leveleiben pedig visszatérően panaszkolta, hogy „laci egy rossz ember, nevetlen hozám [...] de ami legnagyobb nagyon korhel s kimondhatatlan goromba, így soha nincs békeség házunkba”.¹⁴¹ A bántalmazott nő

¹³⁵ RNL AML NRLH, fond 2087, reg. 8, f. 2.

¹³⁶ *Csanádi János*: Nagyzerénd szellemi nagykorúsodásának erőforrásai. In: *Eleinkről szól a fáma. Válogatott tanulmányok*. Szerk: Csanádi János. Arad 2016. 366.

¹³⁷ Egy belső személyek által közösen írt 1831-es panaszlevél szerint a tanítók sanyarúan éltek, mert a hívek nem gondoskodtak megfelelően róluk: pl. konvencionális földjeiken nem irtották a bokrokat, gabonát alig kaptak tőlük, az egyházfiak pedig a maguk hasznára fordították a behajtott restanciákat. TtREL, I.1.b.83. 1892. 1. Ez azonban inkább az aktuális drágasággal, a lakosok földesúr által kiosztott újabb konvencionális földek miatti leterheltségével, nem utolsósorban a gyűlölt Mile László prédikátor és nem a tanítók iránti előjárói ellenszenvvel magyarázható. TtREL, I.1.b.83. 1892. 3.; I.1.b.85. 1920. 2, 4.

¹³⁸ NRE, b.2. 1853.I.29–30. 59.

¹³⁹ RNL AML NRLH, fond 2088, reg. 9, f. 22.

¹⁴⁰ RNL AML NRLH, fond 2085, reg. 6, p. 21. A Veress árvák gondnokának kinevezését, elhelyezésük és örökösödésük felügyeletét az új lelkész, a zerindi születésű Osváth Imre látta el. RNL BML, fond 145, inv. 279, dos. 32/1850, f. 86.; *Dankó Imre*: Értékes adalékok Sarkad művelődéstörténetéhez: Osváth Imre és Veress Ferenc emlékezete. *Békési Élet* 8/3. (1973) 561. Zsófia egy meg nem nevezetett zerindi családhoz került, ahol rengeteget kellett dolgoznia, és házassággal akart szabadulni. Nevelőapja Petrányi László személyéhez ragaszkodott, mert rokona volt a helyi jegyzőnek, de a kiszemelt ifjú is akarata ellenére vállalta a frigyet. MNL OL, P1590 Veress család levéltára (1821–1957) 5/a. No.1. 1., 5. A korai, külső körülmények (szülők, gyámok) által kikényszerített, nem kívánt személlyel történő házasságkötés nem csupán Molnár Borbála és Petrányi Zsófia sorstragédiája volt, arra a nemesi elit is sok példát szolgáltatott. Erdélyi 2020, 22.

¹⁴¹ MNL OL, P1590-5/a. No.1. 1. Felesége iránt tanúsított kegyetlen bánásmódja (pl. részegen puskával fenyegette) nem zárta ki, hogy 1857-ben egyházfivá választák. No.4. 5.; NRE, b.2. 70.

részéről ugyan felmerült a válóper gondolata (ehhez fivérei beleegyezését is kérte),¹⁴² két évtizedes házasságuknak László elhalálozása vetett véget. Ezután hozzáment a szintén rossz házassági tapasztalatokkal bíró Károlyhoz („van egy jó testverje az én nem jó úramnak, aki sokat pirongatja lústaságáért de ő eszt is csak özsezsídjá”),¹⁴³ aki már korábban megözvegyült (4. ábra). Ennek elsősorban érzelmi okai voltak, mivel az új férj sógor korában is támogatóan viszonyult Zsófiához (arra biztatta, hogy költözzön hozzá gyermekeivel együtt, melynek érdekében kész volt vagyona feles részét nekik adni és lányát is mielőbb kiházásítani), aki könnyebben alkalmazkodhatott egy az első férjéből nélkülözött tulajdonságokkal felvértezett családtaghoz.¹⁴⁴ László fia Ferenc 1900-ban részvényekből indított gőzmalmot Nagyszalontán,¹⁴⁵ és a két világháború között is tartotta a Veresekkel a kapcsolatot.¹⁴⁶ Petrányi György egyetlen felnőttkort megélt lánya, Juliánna Mátyás Mihállyal kötötte össze életét (4. ábra), akinek apja¹⁴⁷ és fia is presbiter volt, utóbbit később a nazarénus térítőkkel való szoros kapcsolata miatt elmozdították tisztségéből.¹⁴⁸

2. Tabajdi Dániel (1801–1875)

Tabajdi Gáspár jegyző és Kávási Katalin gyermekeként született Gyulaváriban 1801. február 2-án (5.1. ábra). A család 1804–1806 között Vésztőre települt, ahonnan az elsőszülött fiú Mezőtúrra ment tanulni, majd 1815. szeptember 20-án a Debreceni Református Kollégiumba iratkozott, így évfolyamtársa lett Petrányi Györgynek.¹⁴⁹ Cívisvárosi diákéveit megelőzte, majd idővel derékba törte édesapja korai halála,¹⁵⁰ mert az özvegy két év után nem tudta tovább finanszírozni fia taníttatását. Ezt kisegítendő Tabajdi ideiglenes állás után nézett, a vésztőiek pedig hazahívták preceptorknak.¹⁵¹ A megkeresett összeg nem lehetett elég a tanulmányok folytatásához, mert az „apróbb fiú gyermekeket” oktató ifjú 1818-ban új állást kért a traktustól, amely a szentesi fiúiskolába rendelte ki.¹⁵² „Ritka szerentséje

¹⁴² MNL OL, P1590-5/a. No.3. 4.

¹⁴³ *N.n.*: Adakozás. Vasárnapi Ujság XXIV/47. (1877) 765.; MNL OL, P1590-5/a. No.1. 1.; No.4. 6.

¹⁴⁴ MNL OL, P1590-5/a. No.4. 6.

¹⁴⁵ *Rehák Pál*: Ipar. In: Nagyszalonta 1606–1906. Szerk.: Móczár József. Nagyszalonta 1906. 167.

¹⁴⁶ MNL OL, P1569-5-1235/a

¹⁴⁷ NRE, b.2. 46.

¹⁴⁸ NRE, b.4. 1884.I.25. 130–131.

¹⁴⁹ *Szabadi* 2013b, 974–975.

¹⁵⁰ Vésztő, 95.

¹⁵¹ TtREL, I.29.i.203. Szondy Lajos vésztői lelkész jelentése az egyházközség állapotáról. 1817. IX.26. 1817-ben töltött ünnepi követséget is: pünkösdkor Mérken, karácsonykor Kötégánban. TtREL, II.11.h.2.

¹⁵² TtREL, I.29.a.2. 1818.III. 321.

volt ennek az eklézsiának hogy a fiúk iskolájába, olyan egyenlő jó tanítók lettek volna, mint ebbe az esztendőben” – írja Kis Bálint lelkipásztor, aki szerint a „betsületes jó fiú” 1818–1821 között tanított ott, majd Aradra ment, ahol Rózsa József vármegyei fizikus-főorvos alkalmazta fiainak nevelőjeként,¹⁵³ így debreceni továbbtanulására sosem került sor.

Kapcsolatba kerülése V. MolnárJánossal és annak lányával azzal magyarázható, hogy még születése előtt megözvegyült nagyanyja, Tunyogi Mária 1801-ben hozzáment a szintén özvegy nagyzerindi Gál Ferenchez,¹⁵⁴ aki előző feleségével keresztvíz alá tartotta a pap első két gyermekét, újdonsült házastársával pedig Erzsébetet.¹⁵⁵ Tabajdi 1826–1827 folyamán vármegyei jegyző¹⁵⁶ és levéltári írnok,¹⁵⁷ illetve 1827–1828 között kisperegi jegyző volt,¹⁵⁸ majd 1828-ban a zerindi notáriusi hivatalt foglalta el, amit 1875. január 31-én bekövetkezett haláláig, 47 éven át töltött be. 1829. április 22-én vette nőül Molnár Juliánát, akitől csak az após halála után születtek gyermekei: 1830–1854 között nyolc lány és hat fiú, közülük tizenegyen éltek meg felnőttkort (5.1–3. ábra). Bár az önkényuralom idején köztisztviselőként alkalmilag szembekerült a hatóságokkal,¹⁵⁹ egyháza megyei életében komolyabb ismertséget, népszerűséget szerezhetett magának, mert többször is indult a nagyszalontai traktus világiülnök-választásain: 1855-ben 1,¹⁶⁰ 1856-ban már 5 szavazatot kapott (többet, mint Fábíán Gábor aradi főgondnok és egykori vármegyei tisztviselő).¹⁶¹ Zerinden temették el a Tabajdi család sírboltjába. Közjó iránti áldozatkészsége emlékére felesége alapítványt hozott létre a jelesebb tanulmányi eredményt elérő zerindi

¹⁵³ A Szentesi Refor. Eklézia Históriajának folytatása 1801dik Esztendőtől fogva 1825ig mellybenn ennek Állapotja, nevezetesebb Tagjainak Életek, emlékezetet érdemlő Dolgai, Változásai, össze-szedetve elő-adódnak. Prédikátor Kis Bálint által. II. kötet. <https://www.szentesinfo.hu/cd/ekklezsia/oldal2/ekl2.htm> (letöltés 2026. jan. 4.); RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 81/1838, f. 481. Tabajdi kvalításairól az iskolai kimutatásból nyerhető bővebb ismeret: Kimutatás az iskolák állapotáról. <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/330/> (letöltés 2026. jan. 4.)

¹⁵⁴ RNL AML NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 122.

¹⁵⁵ *Bíró* 2025, 7.

¹⁵⁶ RNL AML GYRLH, fond 2039, reg. 8, p. 174.; fond 15, inv. 226, reg. 68/1827, f. 14., 97., 210., 317.

¹⁵⁷ RNL AML, fond 15, inv. 226, reg. 68/1827, f. 433.

¹⁵⁸ Kisperegi Református Egyházközség (a továbbiakban: KRE), b. Jegyzőkönyvek 1818–1960. 1. 1827.XI.13–1828.I.19.; *Szondy Imre*: Az Egyekből lett Kispereg története. Arad: 1887. 57.

¹⁵⁹ A csendőrség egy szökött zerindi katona eltitkolása miatt tartott ellene vizsgálatot (1853). RNL AML, fond 15, inv. 1323. Császári-királyi megbízott iratai – Actele împuternicitului cezaro-crăiesc (1849–1860). reg. 26/1853, f. 323.

¹⁶⁰ RNL BML, fond 145, inv. 279, dos. 41/1856, f. 233.

¹⁶¹ RNL BML, fond 145, inv. 279, dos. 41/1856, f. 166.

diákok évenkénti jutalmazására,¹⁶² aki 74 évesen, 1883. április 16-án hunyt el agyhártyalobban (5.1. ábra).

A Molnár leszármazottak közül összességében a Tabajdi gyermekek futották be a legnagyobb karriereket. A köztisztletnek örvendő Károly debreceni és pesti jogi tanulmányait követően ügyvédként dolgozott, majd Arad vármegyei főjegyző (1867), pécskai kincstári főügyész (1870), Arad vármegye alispánja (1871), Arad vármegye és Arad szabad királyi város főispánja – e minőségben alapította meg a megyei tisztviselők nyugdíjintézetét és szerzett érdemeket a nemzetiségi feszültségek csillapításában –, továbbá királyi tanácsos (1879), egyúttal Krassó (1880), majd Krassó-Szőrén vármegyének is főispánja lett (1881), egyházmegyei (1877–1886) és kerületi ülnökséget viselt (1883–1886), az aradi egyház főgondnoka (1880–1886), az Aradi Lap szerkesztője, valamint az aradi Kölcsey Egyesület egyik alapítója és első elnöke volt.¹⁶³ József apjához hasonlóan előbb Kispereg jegyzőjeként működött (e 13 év emlékére iskolai alapítványt tett),¹⁶⁴ majd annak megüresedett nagyzerindi helyét töltötte be haláláig, miközben aktív presbiter,¹⁶⁵ illetve a Nagyzerendi Polgári Olvasóegylet alapítója és első választott elnöke volt.¹⁶⁶ Dániel szintén Zerinden maradt,

¹⁶² TtREL, I.1.t. Egyházközségi alapítólevelek 1671–1943. 6. Nagyzerénd. XIII.74.

¹⁶³ *Lakatos Ottó*: Arad története III. kötet. Arad. 1881. 88–89.; *Y.S.*: Tabajdi Károly. Debreczeni Protestáns Lap VI/42. (1886) 362.; RNL BML, fond 145, inv. 279, dos. 63/1877, f. 6.; *N.n.*: Személyi hírek. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 26/33. (1883) 1072.; *Csécsei Imre*: Az aradi ev. reform. egyház története. Arad 1897. 48–49. Nagy- és Bélzerind közössége egyaránt hálával adózott neki, amiért az 1879-es árvíz idején jelentős pénzösszeget ajánlott a kárvallott falvak megsegítésére. RNL AML, Bélzerindi Református Lelkészi Hivatal = Oficiul Parohial Reformat Zerindu Mic, fond 2092, reg. 4, f. 63. Rácz Károly gyoroki lelkész neki ajánlotta egyházmegye-történeti monográfiáját. *Rácz Károly*: A zarándi egyházmegye története. Arad 1880. Személyéről és érdemeiről Mikszáth Kálmán is megemlékezett. *Mikszáth Kálmán*: Meghalt Tabajdy Károly. Pesti Hirlap VIII/280. (1886) 1–2. Ugyanakkor akadtak bírálói is: Gaál Jenő Tabajdi politikusi és magánemberi oldalának kevésbé előnyös aspektusairól („rettegett megyei szatrapa”) is beszámolt vele való kapcsolatának szükségszerűen szubjektív ismertetésében. *Gávai Gaál Jenő*: Élmények és tanulságok. (Magyarország újabbkori történetének forrásai) Bp. 1940. 93–123.

¹⁶⁴ KRE, b.3. 186–187.

¹⁶⁵ NRE, b.3. 149–158.; b.4. 1–241.

¹⁶⁶ *Csanádi* 2016, 366. Az 1877-es árvíz során tett erőfeszítéseiért uralkodói kitüntetésben részesült. *N.n.*: Kitüntetés. Ellenőr 10/34. (1878) [2.] Fia, Kálmán altábornagy és honvédelmi minisztériumi államtitkár 1918-ban kulistei előnévvel nemességet szerzett családja számára. *Kempelen Béla*: Magyar nemes családok X. kötet. Szabad-Üveges. Bp. 1931. 255.

gazdászattal¹⁶⁷ és a Fekete-Körös felügyeletével foglalkozott.¹⁶⁸ Lajos teológiát végzett Debrecenben, ahol különféle nevelői és tanárhelyettesi feladatokat látott el, majd családjának első peregrinusaként Edinburghben tanult tovább (1866–1867), ahonnan segédlelkészi szolgálatra visszatért szülőfalujába (1868–1869), azután a berekböszörményi parókiát foglalta el (1869–1876) és a nagyszalontai traktus aljegyzője lett (1870–1876), de végső soron Szatmárnémetiben állapodott meg: a Lánchos-templomban hirdetett ígét (1876–1899), vallástanárként elsősorban ő fejlesztette nyolcosztályossá a hatosztályos Református Gimnáziumot¹⁶⁹ (rendszeresen érvelt a leányneveldek és tanítónőképzők felállítása mellett),¹⁷⁰ egyházmegyei levél- és könyvtárnokként működött,¹⁷¹ továbbá alapítója volt a Széchenyi Társulatnak¹⁷² és tagja a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak is,¹⁷³ valamint országos jelentőségű szónokként tartották számon.¹⁷⁴ Sándor jogi pályáját bírói kiküldöttként kezdte, majd aradi törvényszéki aljegyző (1873),¹⁷⁵ végül kisjenői járásbíró lett (1876),¹⁷⁶ mely hivatalát 1895-től királyi ítélőtáblabírói címmel és jelleggel viselte;¹⁷⁷ emellett erdő-

¹⁶⁷ FS – Hungary, Civil Registration, 1895–1980 (a továbbiakban: Civil) – Bihar – Sarkad – Marriages (Házasságok) 1903–1908 58. (letöltés 2026. jan. 4.)

¹⁶⁸ *N.n.*: Eljegyzés. Békés megyei Közlöny 26/23. (1899) [5.]

¹⁶⁹ *Makai Elek*: Tabajdi Lajos (1841–1899). Debreczeni Protestáns Lap 19/18. (1899) 273.; *Sárközi Gabriella*: Magyarországi diákok angol és skót egyetemeken (1789–1919). Bp. 2013. 227.; *Fazekas Lóránd*: Egy nemesi család évszázadai. A Böszörményiek Szatmárban. (Partiumi Füzetek 85.) Szatmárnémeti 2017. 101.; Rácz István (szerk.): A Szatmár-Németi H. H. Gimnázium hetedik évi értesítője az 1876/7 tanévről. Szatmár 1877. 4.

¹⁷⁰ *Tabajdi Lajos*: A szathmári értekezlet memoranduma a szathmári nőnevelő-intézettről. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 34/49. (1891). 1597–1602.; *Turparti*: Még egyszer a tiszántúli egyházkerületi értekezlet. Protestáns Egyházi Lap 40/40. (1897) 633.; *Szóts Farkas*: Emlékkönyv. Protestáns Szemle X/3. (1898) 193.

¹⁷¹ 1892-ben megválasztották a traktuális főjegyző tisztségére is, de nem fogadta el. *Makai* 1899, 273.

¹⁷² *Bodnár György*: Közoktatásügy. In: Szatmár vármegye. Szerk.: Borovszky Samu. Bp. 1908. 343.

¹⁷³ *Bendl Henrik*: A Magy. Prot. Irod. Társ. pénztárába 1897. december 1-től 31-ig befolyt összegek kimutatása. Protestáns Szemle X/2. (1897) 128. után sz.n.

¹⁷⁴ *Makai* 1899, 273. „Emberrészeivel szemben egy indulat: a szeretet volt vezére” – hangzott el egy sírjánál tartott ünnepélyes megemlékezésen. *Rácz István*: Tabajdi Lajos volt szatmári ref. lelkész sírkövének felállításakor. In: Debreczeni Lelkészi Tár I. Szerk.: S. Szabó József. Debreczen. 1902. 498–501.

¹⁷⁵ *N.n.*: Igazságügyi magyar királyi ministerium. Magyarország tisztai cím- és névtára 1. (1873) 191.

¹⁷⁶ *N.n.*: Bírói kinevezések. Egyetértés X/61. (1876) [3.]

¹⁷⁷ *N.n.*: Meghaltak. Igazságügyi Közlöny XIX/7. (1910) 262.; *N.n.*: Rangosra a kir. ítélőtáblai bírónak (létszám: 214), továbbá a kir. ítélőtáblai bírói cím-

hegyi presbiter volt,¹⁷⁸ és ő ajándékozta a zerindi egyház ma is használatos keresztelő kancsóját 1896-ban.¹⁷⁹ A lányok közül ketten is egy-egy volt zerindi rektorhoz mentek nőül: Juliánna Kallós Kálmán debreceni főiskolai, majd aradi gimnáziumi rajztanárhoz, Borbála Gellér János nyírmihálydi iskolamesterhez, a feketegyarmati és az aradi Szent Péter téri elemi iskola majdani tanító-igazgatójához. Érdekes módon a többiek nemzetiségi, egyúttal nem-református férjjel házasodtak: Mária és annak halála után Rozália is Fliegl Nándor római katolikus uradalmi erdésszel (nevét később Fóthyra magyarosította és főerdésszé ment nyugdíjba),¹⁸⁰ Ida Blázsovits János görögkatolikus ügyvéddel, későbbi pécskai szolgabíróval;¹⁸¹ utóbbi hölgyet özvegykorában zerindi postamesterré nevezték ki (5.1–3. ábra). Összességében a férfiak értelmiségi pályaválasztása és a nők diplomás völegénye jól szemlélteti a családi ambíciókat és a gazdasági-szellemi feltörekvést, valamint aránylag is kiemelkedő a tagok iskolával kapcsolatos hivatási és jótékonyági tevékenysége.

3. Jó István (1811–1891?)

Jó János és Tseri Éva gyermekeként született Szekszárdon 1811. február 10-én. Családjuk 1817¹⁸² és 1841 között települt az Arad vármegyei Siklóra, ahol az ifjú molnárként kereste kenyerét. Molnár Máriával kötött házassága

mel és jelleggel felruházott kir. törvényszéki bírának és járásbírnak (létszám: 132). Igazságügyi Közlöny 18/2. (1909) 23. E minőségében még a dinasztával is kapcsolatba került, hiszen több József főherceg által szervezett kisenői uradalmi vadászon is részt vett, ahol külföldi uralkodócsaládok sarjaival is volt alkalma találkozni. *N.n.*: Vadászat József főherceg birtokain. Nemzet V/1547. (1886) [7.]; *Theurewk István*: József főherceg kisenői vadászatai. Vasárnapi Ujság 48/49. (1901) 793–794.

¹⁷⁸ ERE, b.1. 1878.VI.10.

¹⁷⁹ *Csanádi* 2016, 366.

¹⁸⁰ *Szentiványi Zoltán*: Századunk névváltoztatásai. Helyhatósági és miniszteri engedéllyel megváltoztatott nevek gyűjteménye 1800–1893. Bp. 1895. 232. (Tévesen Tótiként szerepel.); *N.n.*: A M. Kir. Állami Számvevőszék jelentése az 1905. évi zárszámadról, valamint az államháztartás, államvagyon és állami adósságok kezelése körül az 1905. évben szerzett tapasztalatairól. Bp. 1906. 87. Petrányi Györgyhöz hasonlóan ő is élt a sajtó útján történő cáfolat eszközével, mert Orbán Balázs országgyűlési képviselő szerint téves ismereteket (pl. magyar szakemberek mellőzése) terjesztett elő az erdélyi kincstári erdőgazdálkodás helyzetéről. *Fliegl Nándor*: Orbán Balázs országgyűlési beszéde és az erdélyi kincstári erdőségek. Pesti Napló 23/6. (1872) [1–2.]

¹⁸¹ Korából adódóan azonos lehet azzal a szintén görög szertartást követő makói ügyvéddel, aki a nagylaki unitus imaház számára vásárolt kegytárgyakat 1863-ban. *N.n.*: Különfélék. Katholikus Néplap 16/19. (1863) 152.

¹⁸² FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Szekszárd – Kereszteltek, házasultak, halottak 1784–1895. (a továbbiakban: Szekszárd) 96–105. (letöltés 2026. jan. 4.)

(1841. október 10.) azonban nem sokáig tartott. A vonatkozó halotti anyakönyv lapjai túlnyomórészt hiányoznak, a házassági kötet 1842. december 28-án a megözvegyült férj újabb (nemes Költő Cecíliával kötött) frigyről tudósít, amiből az következik, hogy az első feleség 23–24 évesen életét vesztette, gyermekük sem született (6. ábra). Az újabb házasság Kovács József gyoroki prédikátorral eredményezett sógorságot.¹⁸³

1843-ban az aradi molnárcéh mesterévé avatták,¹⁸⁴ és valamikor 1853 után¹⁸⁵ Nadabra tette át működését. Egyház iránti buzgalma utal, hogy az erdőhegyi presbitérium 1872-ben tiszteletbeli tagjává választotta,¹⁸⁶ 1885 előtt egyházi alapítványt hozott létre,¹⁸⁷ 1891. március 15-én nyilvánosságra hozott végrendeletében pedig pénzt hagyott a szószéképítés költségeire, illetve a tanítóözvegyek és árvák gyámolítására is.¹⁸⁸

Összegzés

Mint látható volt, a Molnár utódok rendkívül különböző életutakat jártak be. Erzsébet a helyi leánytanító férjeként több gyermeket is szült, de fiatalon elhunyt. János szárnybontogatását lelkészre jellemző pályakezdés jellemzi, a hányatott és kalandos diákeveket bizonytalan kimenetelű rektori kibocsátás, majd falusi jegyzőség követett az Arad vármegyei Fehér-Körös-völgyben, ahol katolikus nővel kötött frigyét (ebben közrejátszhatott, hogy az ara akkor már gyermeket várt). Istvánnak szintén volt lehetősége a Debreceni Kollégiumban tanulni, megélhetését azonban kézműves mesterség biztosította szülőfalujában, ugyanakkor sorsát egy klerikus család sarjával kötötte össze, leányából tanítófeleség lett. Hosszú távon Juliánna ága mutatta fel a leglátványosabb „előrelépést”, aki az újdonsült helyi jegyző társaként nemcsak a legtöbb utódot hozta világra, hanem a legtöbb értelmiségi emberfőt (előkelő lelkészt, jogászokat, tisztviselőket stb.). Mária egy tágabb szomszéd falubeli malommesterrel kelt egybe, de kisvártatva gyermektelenül elhunyt. Sándor ugyancsak korán, egy szintén közeli falu birtokosának gazdatisztjeként távozott az élők sorából. Gábor Istvánhoz hasonlóan Zerinden űzte kézműves foglalkozását, Jánoshoz hasonlóan házasságon kívül nemzett fiút, de ő és fia is rövidesen elhunyt. Mivel ismereteink szerint az ismert életű férfiak egyike sem hagyott maga után családalapító fiúutódot, a Molnár család a zerindi lelképásztor ágán esélyesen

¹⁸³ Nagy Sándor: Még egyszer a volt ménes-gyoroki lelkész Kovács József özvegye. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 27/11. (1884) 338.

¹⁸⁴ *N.n.*: A Nádor-csatornán levő molnárokról. Az egykori okmányok alapján. Molnárok Lapja XII/1. (1905) 11. Ennek ellenére az anyakönyvekbe korábban is malommesterként jegyezték be.

¹⁸⁵ RNL AML, Erdőhegyi Református Lelkeszi Hivatal = Oficiul Parohial Reformat Pădureni (a továbbiakban: ERLH), fond 2049, reg. 10, p. 76.

¹⁸⁶ ERE, b.1. 1872.V.5.

¹⁸⁷ ERE, d. Igazgatási iratok 1712–20.sz. 1. Leltár – Alapítványok

¹⁸⁸ ERE, b.2. 1891.III.15.

kihalt (1870), János és István lányai, valamint Erzsébet és Juliánna gyermekei más-más előnevű unokákat nemzettek. Mindez alapján ugyanakkor elmondható, hogy a lelkészgyermekек általában megmaradtak szülőhelyükön vagy annak tágabb környezetében (még a legtávolabbra került János is Arad vármegyén belül mozgott), amire a fiúk társadalmi értelemben vett feljebb emelkedésének elmaradásától a prédikátor közösségteremtő potenciáljának családi hasznosulásáig számos értelmezési lehetőség kínálkozik. A Molnár család egyházszolgái vonala Petrányi György halála után V. János unokájában, Tabajdi Lajosban éledt fel újra, aki egyértelműen meghaladta nagyapja karrierjét, de István és Erzsébet egy-egy gyermeke is klerikus családba házasodott. Míg János és István párválasztásánál egyfajta rendi endogámia érvényesült, a Molnár lányok házassága többnyire a helyi (nem nemes) elithez kapcsolódott (lokális endogámia), ami fordított jelenség a Szilágyi Adrienn által végzett Békés vármegyei köznemesség-vizsgálatok vonatkozásában.¹⁸⁹

Szintén megállapítható, hogy a leányágak vonatkozásában sokkal kedvezőbb forrásadottságokkal nézhetünk szembe. A négy lányból mindössze Klára életét fedi teljes homály számunka, a másik három nemcsak felcseperedett, de férjhez is ment (fivérekhez hasonlóan kétharmad-egyharmad arányban választva értelmiségi párt), eltérő számú utódot hagyva maga után, különböző túlélési rátával. Hitveseik más-más vármegyből (egyben földrajzi-történeti régióból) érkeztek, mégis megmaradtak Nagyzerind környezetében, ahová asszonyuk és hivatásuk kötötte őket. Petrányi György és Tabajdi Dániel maradását a kialakult emberi-szakmai presztízs is indokolhatta, de Joó István is ebben az eklézsiában nősült újra és keresztelte első gyermekét; bár kis idő múlva már az aradi,¹⁹⁰ végül az erdőhegyi gyülekezethez kötődött, és lakhelye sem esett soha Zerind területére. A tárgyalt jelenség a 19. századra viszonyított Szász Lajos-féle megállapítást tükrözi, miszerint a lelkészgyermekек közül a lányok maradnak legtovább a parókiákon, sokszor (jelen esetben mindig) apjuk parókiáján,¹⁹¹ s bár egyikük sem pap vagy nemes hitveseként folytatta életét, a beházasodott tanító és jegyző hosszú évtizedekig szolgálta apósa közösségét és vált annak szerves részévé, mialatt négy-öt lelképásztor adta tovább a parókia kilincset.¹⁹²

A nagyzerindi lelkész családjának utóélete szempontjából nem hagyhatók figyelmen kívül a felekezeti keveredések sem. Mivel nem tudni biztosan I. Benjáminné Fülöp Erzsébet hitbeli hovatartozását, VI. János Petrák Erzsébetje az első nem-református nő a családfán, a tőle született leányok révén a fehér-körösi jegyző genealógiai ága katolizáltként könyvelhető el. Figyelemre méltó, hogy már az asszony is vegyes felekezetű szülők (görögkatolikus anya) gyermeke volt, vagyis a házások szülei közül

¹⁸⁹ Szilágyi 2018, 254., 274.

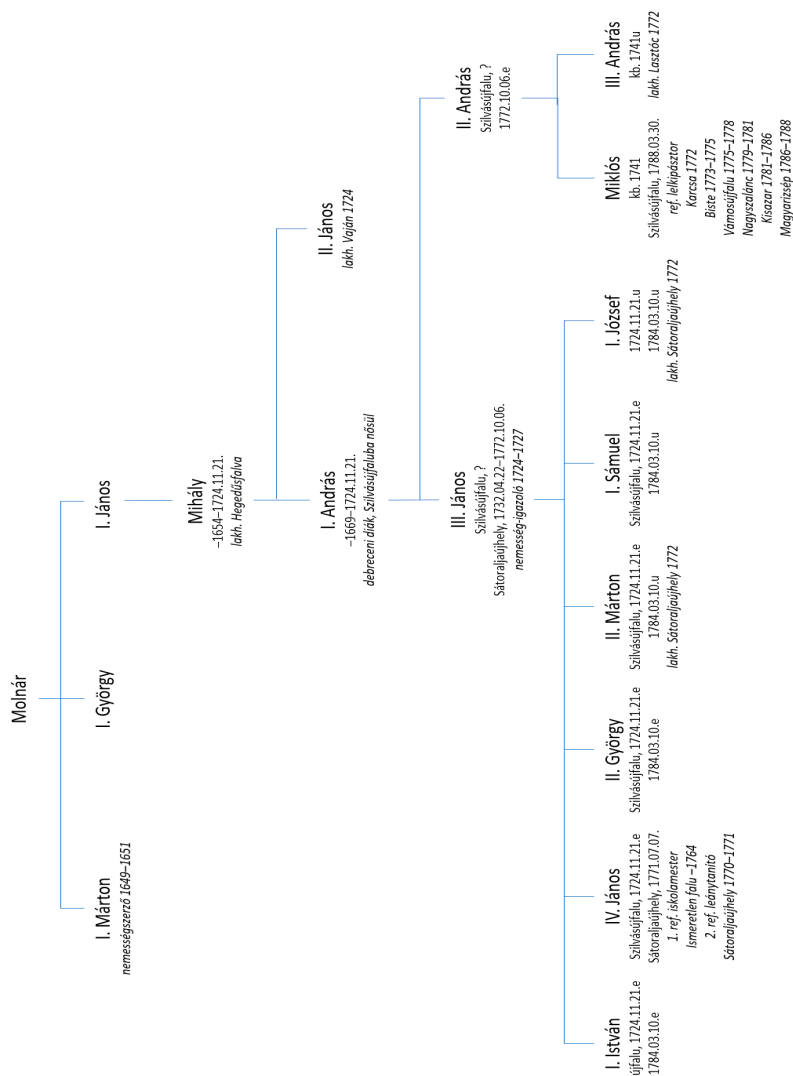
¹⁹⁰ RNL AML, ARLH, fond 2027, reg. 103, p. 37.

¹⁹¹ Szász 2011, 432.

¹⁹² <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>

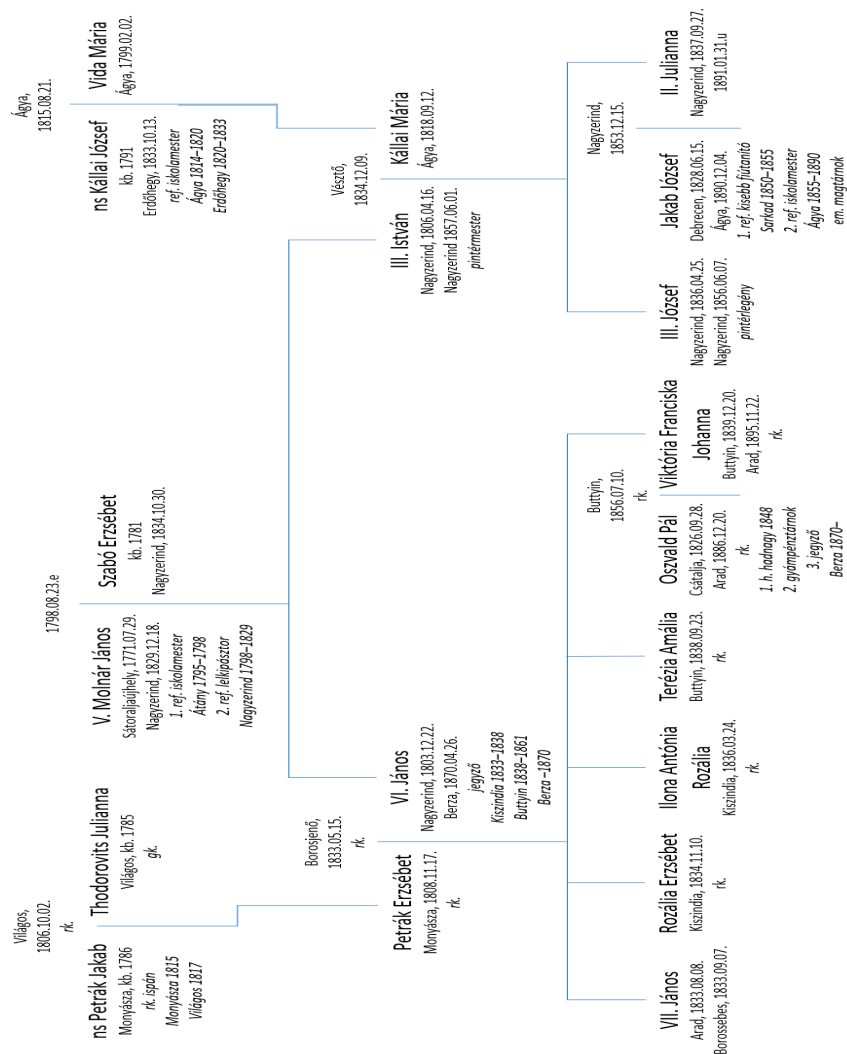
csak az örömapa volt római katolikus, ám a hatályos jogszabályok¹⁹³ és az utódok túlélésének alakulása szerint az ő felekezete öröklődött (3. ábra). A felnőttkort megélt tíz Tabajdi unoka közül heten választottak eltérő felekezetű társat, közülük egy-egy fő ágostai evangélikus, illetve görögkatolikus személyt. Érdekes módon a maradék három kivétel nélkül egyházi érintettségű családdal lépett kapcsolatba: Juliánna és Borbála református tanító felesége lett, Lajos pedig a szentpéterszegi lelkipásztor lányát vette el (2–5.3. ábra). Előbbieket illetően a felekezeti szempontok háttérbe szorulását, mintegy szekularizációs szemléletváltást, míg utóbbiak vonatkozásában a református családi identitáshoz, mint felekezeti örökséghez való ragaszkodást láthatunk. Az ilyen értelemben kétpólusú családképet mutató Tabajdi famíliával és az államegyházi felekezetbe asszimilálódott elsőszülött Molnár ággal ellentétben Erzsébet és István vérvonala, a Petrányi és a Jakab leszármazottak őrizték meg a tágabb Molnár család addigi felekezeti homogenitását, Fóthy Nándor református hitre térésének okai és körülményei pedig még feltárássra várnak.

¹⁹³ *Németh* 2018, 451–456.

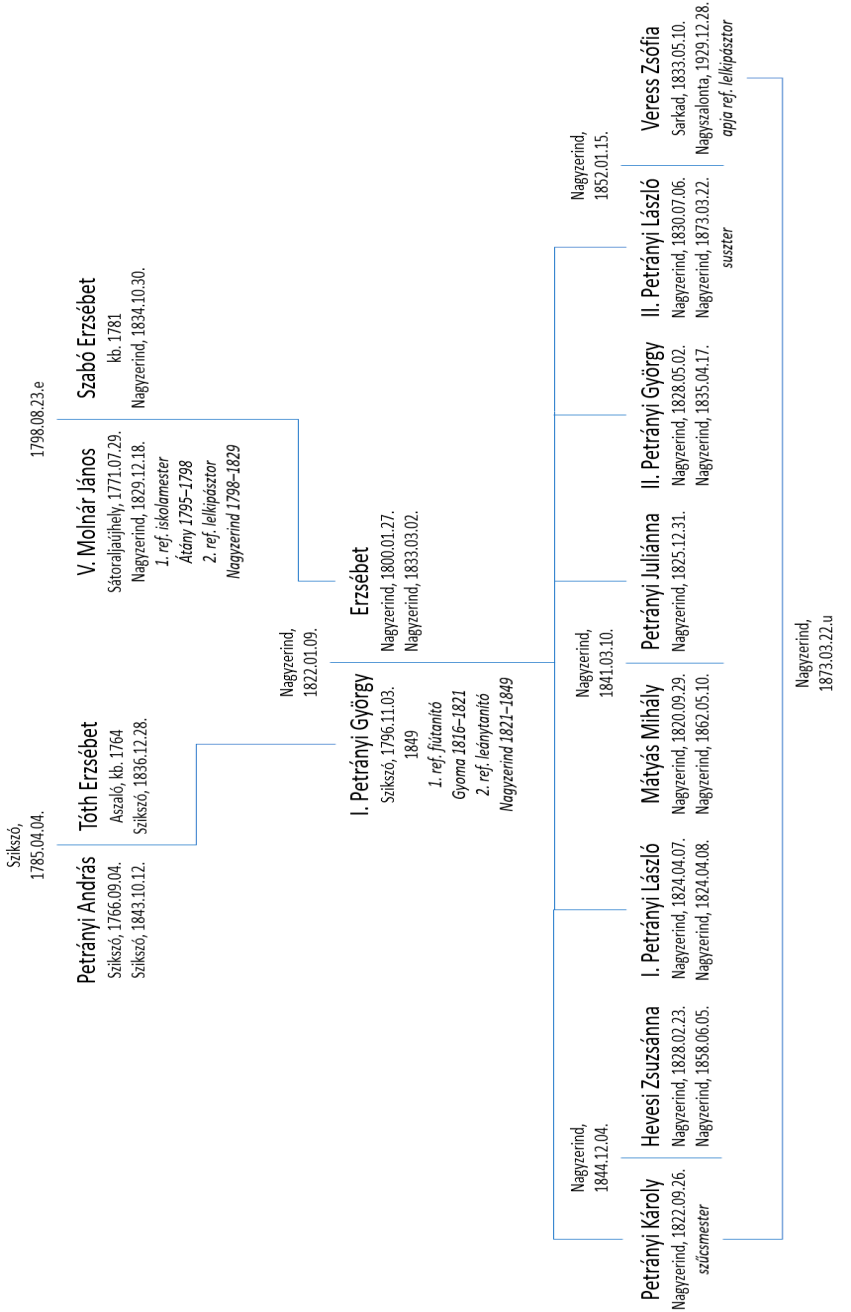
1. A nemességi iratokból megállapítható hegedűsfalvi Molnár család I. János negyedfokú leszármazottjainak szintjéig¹⁹⁴

¹⁹⁴ Forrás: FS Zemplén: Documenta nobilitatis productionem tangentialia, Fasc. 1, Nr. 116. 1–3. (364–366.); Fasc. 10, Nr. 959. 1–3. (233–235.); Fasc. 23. Nr. 160. 1. (555.); Protocollum nobilium No. 2. 40–41. (389.); Ref: Sátorajjáújhely, 106.; Szlovákia: Szilvásfűfalu, 292.; TREKL, Kgg.I.4. 379–471.

3. Az Aradban elismert nemességű Molnár fiúk családjá¹⁹⁶

¹⁹⁶ Forrás: RNL AML, fond 15, inv. 1324. Főispáni iratok = Actele comitelui suprem (1851–1917). reg. 26/1870–1876, f. 3.; Arad-belvárosi Római Katolikus Lelkési Hivatal = Oficiul Parohial Romano-Catolic Arad-Oraş, fond 1617, reg. 253, f. 157.; Körösbökenyi Római Katolikus Lelkési Hivatal = Oficiul Parohial Romano-Catolic Buteni, fond 1664, reg. 29, f. 58.; fond 1665, reg. 30, f. 3., 9., 11.; fond 1671, reg. 36, f. 4.; BJRKLH, fond 1744, reg. 29, f. 1.; Borossebesi Római Katolikus Lelkési Hivatal = Oficiul Parohial Romano-Catolic Sebiş, fond 1850, reg. 11, f. 17., 21.; Világosi Római Katolikus Lelkési Hivatal = Oficiul Parohial Romano-Catolic Şiria, fond 1913, reg. 40, f. 56., 94.; Ágyai Református Lelkési Hivatal = Oficiul Parohial Reformat Adea, fond 2019, reg. 2, f. 6., 20., 59.; fond 2020, reg. 3, f. 163.; BSRLH, fond 2071, reg. 9, f. 72.; fond 2072, reg. 10, f. 100–

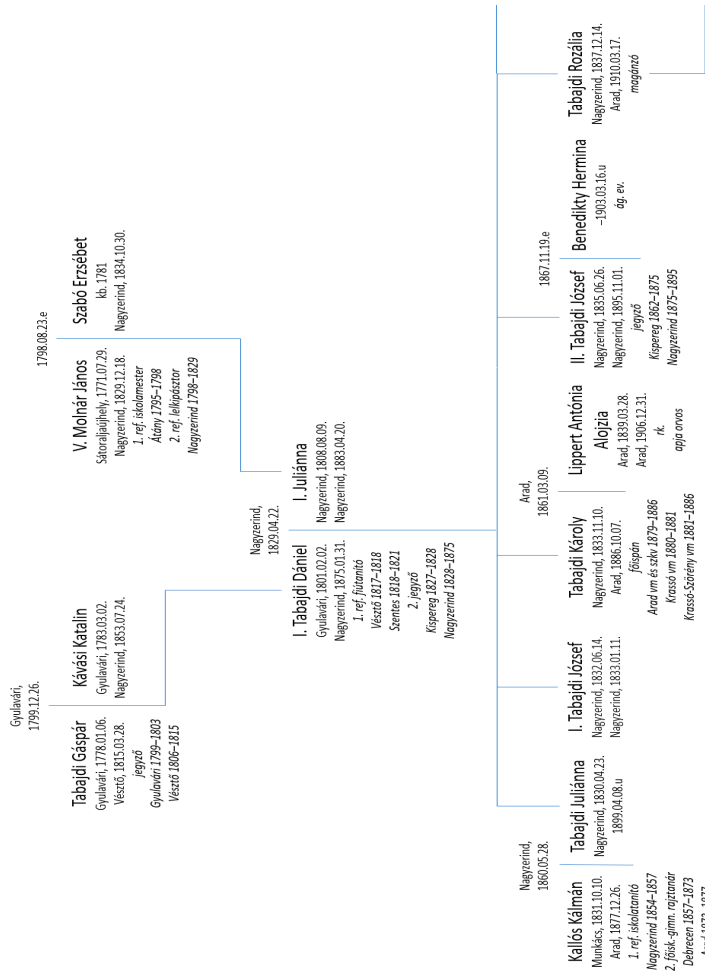

101.; NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 38., 42., 102., 105.; fond 2083, reg. 4, f. 67., 130., 135–136.; fond 2086, reg. 7, p. 104–105.; BML, fond 145, inv. 279, dos. 14/1833, f. 71.; dos. 32/1850, f. 47.; FS – Hungary, Catholic church records: COLLECTION RECORD, 1636–1895 (a továbbiakban: Kat): Anyakönyvek

4. A Molnár család Petrányi ága¹⁹⁷

/ Római Katólikus Egyház, Csátalja – Kereszteltek 1737–1870 Házasultak, halottak 1743–1801. 457.; Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Debreczen (a továbbiakban: Debrecen) – Kereszteltek 1824–1837. 199. (letöltés 2026. jan. 4.); Vésztő, 229.; N.n.: Halálozások. Fővárosi Lapok 23/353. (1886) 2590.; N.n.: A vallás és közokt. m. kir. minister az orsz. tanítói nyugdíj-alapból a következő segélyeket engedélyezte. Néptanítók Lapja XXIV/9. (1891) 73.; TtREL, I.1.s.22. 144.; Ágyai Református Egyházköztség: b. Jegyzőkönyvek 1807–1924. 2. 34.; S.I.: A nagy-szalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 34/16. (1891) 527.

¹⁹⁷ Forrás: FS Ref: Anyakönyvek / Református Egyház, Sarkad (Bihar) – Kereszteltek, házasultak, halottak 1765–1838. 146.; Anyakönyvek / Református Egyház, Szikszó – Kereszteltek, házasultak, halottak 1724–1870 Konfirmáltak 1875–1894. 84., 126., 163., 647., 657. (letöltés 2026. jan. 4.); RNL AML NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 29., 34., 66., 70., 72., 76., 82., 87., 139.; fond 2083, reg. 4, f. 139.; fond 2084, reg. 5, f. 76.; fond 2085, reg. 6, p. 4., 8., 21.; fond 2086, reg. 7, p. 60–61., 96–97., 106–107.; fond 2088, reg. 9, f. 22–23.; <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>; N.n. 1877a, 765.; N.n.: Aki a világsi fegyverletétel után megölte a kegyetlen muszka porkolábot. Kis Újság XXXXIII/8. (1930) 3.

5.1. A Molnár család Tabajdi ága¹⁹⁸

¹⁹⁸ Forrás: FS Ref: Gyulavári, 11., 13., 24., 52., 80.; Vésztő, 52., 95.; Gyászjelentések, 1840–1990 (a továbbiakban: Gyászjelentések): Taaffe, Amalia Gräfin-Takács, Illés (a továbbiakban: 2) 2., 30., 39., 44.; Hungary, Arad, Arad - Church records – Kirchenbuch, 1704–1887 – Taufen, Heiraten, Tote 1824–1850. 291. (letöltés 2026. jan. 4.); RNL AML, fond 10. Anyakönyvek gyűjteménye = Colecția Registrelor de Stare Civilă – S, inv. 1293, reg. 367, f. 3.; inv. 1311, reg. 5, f. 1.; inv. 1357, reg. 6, f. 42.; ARLH, fond 2030, reg. 106, p. 122.; Kisperegi Református Lelkeszi Hivatal = Oficiul Parohial Reformar Peregu Mic, fond 2057, reg. 5, f. 4., 18.; NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 47., 87., 91., 95., 99., 106., 139., 146.; fond 2083, reg. 4, f. 80., 116.; fond 2086, reg. 7, p. 94–95.; TrREL, I.1.t.6. Nagyzerénd. XIII.74.; Sváby Pál: Az aradi Királyi Főgymnasiumnak és az evvel összekapcsolt Állami Reáliskolának értesítvénye az 1877/8. tanévről. Arad 1878. 58–59.; <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>; Lakatos 1881, 88.

Debrece, 1872.10.30.	Szentpétterszeg, 1872.03.21.	Nagyzerind, 1861.07.24.	II. Tabajdi Dániel	Tabajdi Lajos	Takács Zsuzsanna	Gellér János	Tabajdi Borbála
			Nagyzerind, 1839.12.11. Budapest, 1902.09.28. gazdász, gőtfelügyelő	Nagyzerind, 1841.11.29. Szatmárnémeti, 1899.04.08. 1. ref. lelkipásztor Berekbászörmény 1869–1876 Szatmárnémeti 1876–1899 2. ref. gimn. vallástanáár Szatmárnémeti 1876–1899	Szentpétterszeg, 1854.02.19. 1908.10.26.u apja ref. lelkipásztor	Debrecen, 1838.01.08. 1. ref. iskolamester Nagyzerind 1857–1859 Nyírmihálydi 1860–1862 Feketegyarmat 1869–1872 2. vegyes iskolai tanító Arad 1872–1901	Nagyzerind, 1843.12.04.
			Királydaróci Daróczi	Tabajdi Lajos	Takács Zsuzsanna	Gellér János	Tabajdi Borbála
			Mária Erzsébet	Nagyzerind, 1841.11.29. Szatmárnémeti, 1899.04.08. 1. ref. lelkipásztor Berekbászörmény 1869–1876 Szatmárnémeti 1876–1899 2. ref. gimn. vallástanáár Szatmárnémeti 1876–1899	Szentpétterszeg, 1854.02.19. 1908.10.26.u apja ref. lelkipásztor	Debrecen, 1838.01.08. 1. ref. iskolamester Nagyzerind 1857–1859 Nyírmihálydi 1860–1862 Feketegyarmat 1869–1872 2. vegyes iskolai tanító Arad 1872–1901	Nagyzerind, 1843.12.04.
			Paks, 1850.09.26. 1917 rk. apja közbirtokos				

5.2. A Molnár család
Tabajdi ága¹⁹⁹

¹⁹⁹ Forrás: RNL
AML, ARLH, fond
2034, reg. 110, p. 85–86.;
Feketegyarmati Református
Lelkészi Hivatal = Oficiul
Parohial Reformat Iermata
Neagră, fond 2045, reg. 4,
f. 58–105.; NRLH, fond
2082, reg. 3, p. 5., 14.,
23.; fond 2083, reg. 4, f.
84.; FS Gyászjelentések2,
29.; Ref: Debrecen –
Kereszteltek 1837–1852.
35.; Házasultak 1867–
1879. 245.; Anyakönyvek
/ Református Egyház,
Mihálydi – Kereszteltek,
házasultak, halottak
1776–1895. 364–370.;
Anyakönyvek / Református
Egyház, Szentpéterszeg –
Kereszteltek, házasultak,

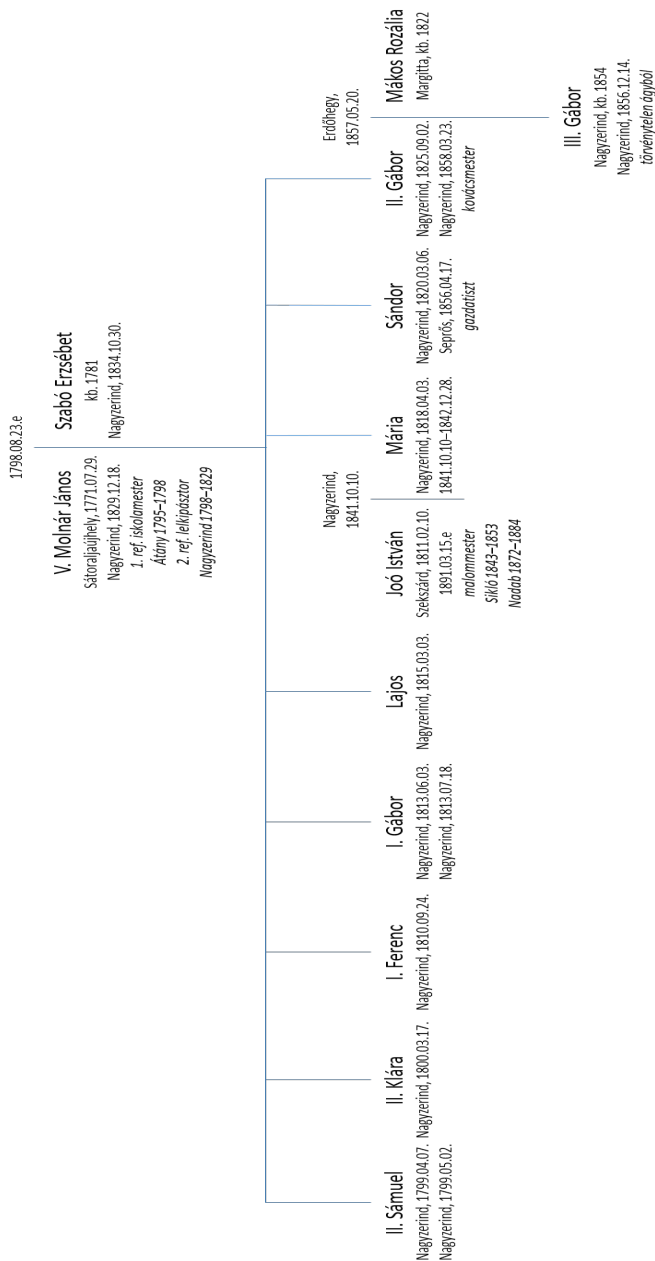
Arad,
1876.11.22.
püspöki engedéllyel

halottak 1762–1895. 289., 615.; Kat: Anyakönyvek / Római Katólikus Egyház, Paks – Kereszteltek, házasultak, halottak 1827–1865. 495.; Civil: Pest-Pilis-Solt-Kiskun – Budapest (II. Kerület) – Marriages (Házasultak) 1908 (jan). 227. (letöltés 2026. jan. 4.); Makai 1899, 273.; <http://bekref.bibl.u-szeged.hu/533/>; N.n.: Vegyesek. Népmvelők Lapja VII/52. (1872) 641.; Némethy Károly: Aradváros tanügyi története Aradmegye tanügyét tárgyaló függelékkel. I. kötet. Arad 1890. 44–304.; N.n.: Az aradvidéki tanítók nagygyűlése. Népmvelők Lapja XXXVI/46. (1901) 738.

5.3. A Molnár család Tabajdi ága²⁰⁰

Kisjenő, 1868.05.31. rk.	kb. 1876	Tabajdi Mária	Tabajdi Etelka	Tabajdi Karolina	Blázsovíts János	Tabajdi Ida
		Tabajdi Sándor	Wéber Anna			
		Tabajdi Mária	Tabajdi Sándor	Tabajdi Etelka	Tabajdi Karolina	Blázsovíts János
		Tabajdi Sándor	Wéber Anna	Tabajdi Etelka	Tabajdi Karolina	Blázsovíts János
		Tabajdi Mária	Wéber Anna	Tabajdi Etelka	Tabajdi Karolina	Blázsovíts János
		Tabajdi Sándor	Wéber Anna	Tabajdi Etelka	Tabajdi Karolina	Blázsovíts János

²⁰⁰ Forrás: RNL AML, fond 10, inv. 1293, reg. 70, f. 13/1897.; inv. 1388, reg. 6, f. 206.; inv. 1396, reg. 5, f. 236.; Kisjenői Római Katolikus Lelkeszi Hivatal = Oficiul Parohial Romano-Catolic Chişineu-Criş, fond 1689, reg. 10, f. 36.; NRLH, fond 2082, reg. 3, p. 33., 43., 53., 66.; fond 2083, reg. 4, f. 14., 114., 123.; FS Kat: Anyakönyvek / Római Katolikus Egyház, Nagyszentmihály (Vas) – Kereszteltek 1828–1862. 63.; Gyászjelentések: Blaschke, Josef-Bobok, Géza, 495. (letöltés 2026. jan. 4.); Gyászjelentések2, 50.; N.n.: Személyzetiek. Postai Rendeleték Tára XVI/40. (1882) 174.; N.n.: Megyei tisztujtások. A Hon XV/335. (1877) [1.]

6. Az ismeretlen sorsú és magvaszakadt ágak²⁰¹

²⁰¹ Forrás: RNL AML ERLH, fond 2049, reg. 11, f. 63.; NRLH, fond 2081, reg. 2, p. 30., 32., 51., 56., 59., 62., 65., 75., 165.; fond 2083, reg. 4, f. 130–131., 132., 138–139.; fond 2085, reg. 6, p. 4–5.; fond 2086, reg. 7, p. 24–25.; FS Ref: Szekszárd, 96.; ERE, b.2. 1891.III.15.; Nagy 1884, 338.